

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာသဒ္ဒါ
အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)
အဋ္ဌမတန်း

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန

မြန်မာသဒ္ဒါ
အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)
အဋ္ဌမတန်း

အခြေခံပညာသင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ

၂၀၁၆-၁၇

၂၀၁၆-၁၇ ပညာသင်နှစ်

အခြေခံပညာ သင်ရိုးညွှန်းတမ်း၊ သင်ရိုးမာတိကာနှင့်
ကျောင်းသုံးစာအုပ်ကော်မတီ၏ မူပိုင်ဖြစ်သည်။

အမှာစာ

မြန်မာစာ အခွန်ရှည်စွာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကိုရည်သန်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာနသည် မြန်မာသဒ္ဒါ အခြေပြုကျမ်းကို ရှေးဦးစွာပြုစုခဲ့ပါသည်။

ထိုမြန်မာသဒ္ဒါအခြေပြုကျမ်းကို အခြေခံလျက် ကျောင်းများတွင် မြန်မာသဒ္ဒါကို လွယ်ကူစွာ လေ့လာ သင်ယူနိုင်ရန်အတွက် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့၏ အသက်၊ ဉာဏ်ရည်နှင့် ဆီလျော်မည့် သဒ္ဒါကျမ်းများကို ဆက်လက်ပြုစုခဲ့ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါကို အတွဲ(၃)တွဲခွဲကာ ပြုစုပါသည်။ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ(၁)ကို အခြေခံပညာအလယ်တန်း အတွက်၊ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ(၂)ကို အခြေခံပညာအထက်တန်းအတွက်၊ မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ(၃)ကို တက္ကသိုလ် အတွက် ရည်ရွယ်ပါသည်။

မြန်မာသဒ္ဒါအတွဲ(၃)တွဲကို ပြုစုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ကျောင်းသူကျောင်းသားများနှင့် မြန်မာစာ လေ့လာသူများ မြန်မာသဒ္ဒါ၏ အခြေခံသဘောသဘာဝကို နားလည်၍ မြန်မာစာရေးသားရာ၌ မြန်မာသဒ္ဒါ နည်းနှင့်အညီ စည်းကမ်းတကျ ရေးသားတတ်စေရန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုရည်ရွယ်ချက်ကို အခြေခံလျက် ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့ ဗျည်းသံများအကြောင်း ပိုမိုနားလည် စေရန်လည်းကောင်း၊ ဝါစင်္ဂများကို စိတ်ဖြာ၍ နားလည်စေရန်လည်းကောင်း၊ ဝါကျရိုးနှင့်ဝါကျရောအခြေခံကို နားလည်စေရန်လည်းကောင်း ဤမြန်မာသဒ္ဒါ အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄) ကိုပြုစုပါသည်။

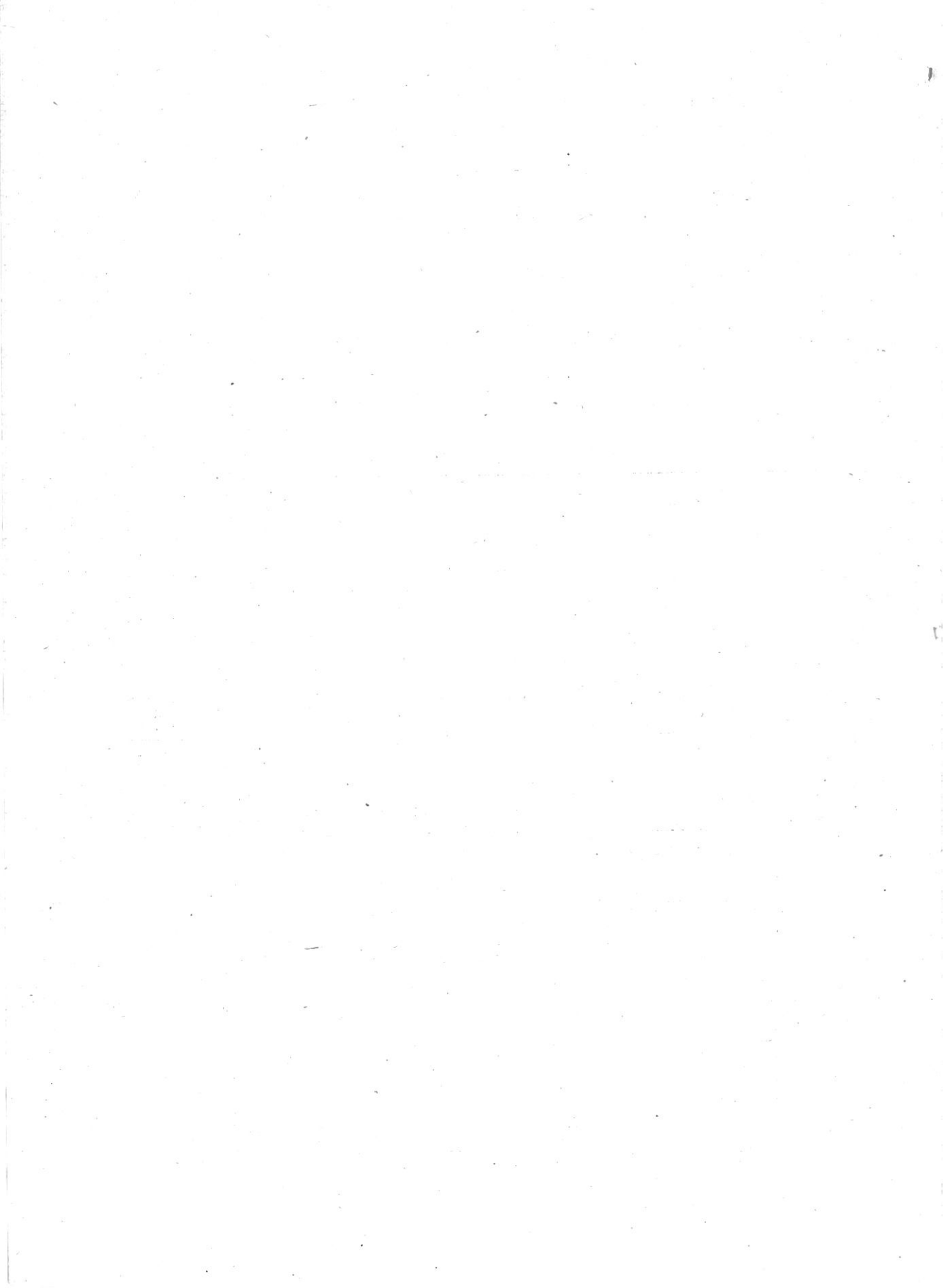
မြန်မာသဒ္ဒါကျမ်းများကို ပြုစုရာတွင် ကျောင်းသူကျောင်းသားများ၏ အသက်နှင့်အတန်းကို ချင့်၍ ဉာဏ်ရည်နှင့်လိုက်အောင် အဆင့်ဆင့် ပိုင်းခြားပြုစုပါသည်။ အခန်းလိုက် အခန်းလိုက် ကျေညက်အောင် လေ့လာကြခြင်းဖြင့် မြန်မာသဒ္ဒါကို အခြေခံခိုင်ခိုင် တတ်မြောက်ကြမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့

မာတိကာ

နမူနာစဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	ဗျည်းအက္ခရာ (၄)မျိုး	၁
၂။	နာမ်	၄
၃။	နာမ်စား	၁၃
၄။	ကြိယာ	၁၆
၅။	နာမဝိသေသန	၁၈
၆။	အညွှန်းနာမဝိသေသနနှင့် အညွှန်းနာမ်စား	၂၁
၇။	ကြိယာဝိသေသန	၂၃
၈။	ဝိဘတ်	၂၆
၉။	သမ္ပန္န	၃၁
၁၀။	ဝါကျဆက်သမ္ပန္နနှင့် နာမ်ဝိဘတ်	၄၀
၁၁။	နာမ်ပစ္စည်း	၄၃
၁၂။	ဝါကျ	၄၈
၁၃။	ဝါကျရိုးနှင့်ဝါကျရော	၅၂
၁၄။	စကားလုံးအညွှန်း	၅၈

ဗျည်းအက္ခရာ (၄)မျိုး

ဗျည်းအက္ခရာ (၄)မျိုး

၁။ ဗျည်းအက္ခရာတို့ကို ပင်ကိုအသံ ပြင်းမှု၊ မပြင်းမှု၊ လျော့မှု၊ တင်းမှုကို အခြေခံ၍ ဗျည်းအက္ခရာတို့ကို (၄) မျိုးခွဲသည်။ ၎င်းတို့မှာ--

- (က) ယောသအက္ခရာ (သံပြင်းအက္ခရာ)
- (ခ) အယောသအက္ခရာ (သံညှင်းအက္ခရာ)
- (ဂ) ခနိတအက္ခရာ (သံတင်းအက္ခရာ)
- (ဃ) သိထိလအက္ခရာ (သံလျော့အက္ခရာ) တို့ဖြစ်ကြသည်။

၂။ (က) ယောသအက္ခရာ (သံပြင်းအက္ခရာ)။ ယင်း(၄)မျိုးတွင် ပင်ကိုအားဖြင့် ပြင်းသောအသံ (သံပြင်း) ရှိသောအက္ခရာကို ယောသအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။ ယောသအက္ခရာ အလုံး (၂၀) ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) တတိယအက္ခရာ (၅) လုံး (ဂ၊ ဇ၊ ခ၊ ဒ၊ င)
- (၂) စတုတ္ထအက္ခရာ (၅) လုံး (ဃ၊ ဈ၊ ဗ၊ ဓ၊ ဘ)
- (၃) ပဉ္စမအက္ခရာ (၅) လုံး (င၊ ည၊ က၊ န၊ မ)
- (၄) အဝဂ်အက္ခရာ (၅) လုံး (ယ၊ ရ၊ လ၊ ဝ၊ ဠ) တို့ဖြစ်ကြသည်။

(ထိုဗျည်းအက္ခရာ အလုံး (၂၀) တို့၌ ပင်ကိုအားဖြင့်ပြင်းသောအသံ (သံပြင်း) အသီးသီးရှိ သောကြောင့် ရွတ်ဆိုသောအခါ အသံပြင်းပြင်း ထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဗျည်းအက္ခရာ အလုံး(၂၀)တို့ကို ယောသအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။)

မှတ်ချက်။ ရှေးဟောင်းသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌မူ 'ဟ' ကို ယောသ (သံပြင်းအက္ခရာ) တွင် ထည့်သွင်းရေ တွက်၍ ယောသအက္ခရာ(၂၀)လုံး ဟုပြသည်။

(ခ) အယောသအက္ခရာ (သံညှင်းအက္ခရာ)။ ပင်ကိုအားဖြင့် မပြင်းသောအသံ (သံညှင်း) ရှိသော အက္ခရာကို အယောသအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။ အယောသအက္ခရာ (၁၂)လုံး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ပထမအက္ခရာ (၅)လုံး (က၊ ဓ၊ ဋ၊ တ၊ ပ)
- (၂) ဒုတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ခ၊ ဆ၊ ဌ၊ ထ၊ ဖ)
- (၃) အဝဂ်အက္ခရာ (၂)လုံး (သ၊ ဟ)တို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ထိုဗျည်းအက္ခရာ (၁၂)လုံးတို့၌ ပင်ကိုအားဖြင့် မပြင်းသောအသံ(သံညှင်း) ရှိကြသဖြင့် ရွတ်ဆိုသောအခါ အသံညှင်းညှင်းထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဗျည်းအက္ခရာ (၁၂)လုံးတို့ကို

အယောသအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။

မှတ်ချက်။ မြန်မာတို့နေ့စဉ် ပြောဆိုကြရာ၌ 'ဟ'အပါအဝင် သံညင်း အက္ခရာ (၁၂)လုံးကို နေရာဌာနလိုက်၍ သံညင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သံပြင်းဖြင့်လည်းကောင်း ရွတ်ဆိုကြသည်။ ယင်းသို့ သံညင်း၊ သံပြင်း ရွတ်ဆိုနိုင်သော အက္ခရာ (၁၂) လုံးကို မြန်မာဘာသာ၌ သံညင်း အက္ခရာဟူ၍ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ခေါ်ဆိုသည်။ ရှေးယောင်းသဒ္ဒါကျမ်းတို့၌မူ 'ဟ'ကို ယောသ (သံပြင်းအက္ခရာ) တွင် ထည့်သွင်းရေတွက်၍ အယောသအက္ခရာ (၁၀)လုံးဟုပြသည်။

(ဂ) ဓနိတအက္ခရာ (သံတင်းအက္ခရာ)။ အင်အားစိုက်ထုတ်၍ အသံတင်းတင်း ရွတ်ဆိုအပ်သော အက္ခရာကို ဓနိတအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။ ဓနိတအက္ခရာ (၅)လုံးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-
ဒုတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ခ၊ ဆ၊ ဌ၊ ထ၊ ဖ) တို့ဖြစ်ကြသည်။
(ထိုအက္ခရာ(၅)လုံးကို ရွတ်ဆိုသောအခါ အင်အားစိုက်ထုတ်၍ရွတ်ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအက္ခရာ (၅)လုံးကို ဓနိတအက္ခရာဟုခေါ်သည်။)

(ဃ) သိထိလအက္ခရာ (သံလျော့အက္ခရာ)။ အင်အားများများ မစိုက်ထုတ်ဘဲ အသံလျော့လျော့ ရွတ်ဆိုအပ်သော အက္ခရာကို သိထိလအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။ သိထိလအက္ခရာ (၁၅)လုံး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ပထမအက္ခရာ (၅)လုံး (က၊ စ၊ ဋ၊ တ၊ ပ)
- (၂) တတိယအက္ခရာ (၅)လုံး (ဂ၊ ဇ၊ ဉ၊ ဒ၊ ဗ)
- (၃) စတုတ္ထအက္ခရာ (၅)လုံး (ယ၊ ဈ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ)

(ထိုအက္ခရာ (၁၅)လုံးကို ရွတ်ဆိုသောအခါ အင်အားများများ စိုက်ထုတ်ခြင်း မပြုဘဲ လျော့လျော့ ရွတ်ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအက္ခရာ(၁၅)လုံးကို သိထိလအက္ခရာ ဟုခေါ်သည်။)

မှတ်ချက်။ 'ယ၊ ဈ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ' အက္ခရာတို့သည် ပါဠိဘာသာ၌ သံတင်း (ဓနိတ) များဖြစ်သော်လည်း မြန်မာတို့က 'ဂ၊ စ၊ ဉ၊ ဒ၊ ဗ' တို့နှင့်အတူ သံလျော့အနေထား၍ ရွတ်ဖတ်ပြောဆိုသဖြင့် သံလျော့အက္ခရာများ အဖြစ်ခွဲပြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာယဉ်ကျေးမှုအရ ရှင်ပြုရဟန်းစံသာသနာကိစ္စများတွင်ကား ထို 'ယ၊ ဈ၊ ဍ၊ ဎ၊ ဏ' တို့ကို သံတင်း (ဓနိတအက္ခရာ)များအဖြစ် အသံတင်းတင်းမာမာ ဖြစ်အောင်ရွတ်ဆိုကြသည်။

ဝက်ဗျည်းများ၏ အယောသ၊ ဟောသ၊ သထိလ၊ ခနိတ ပုံပြယေား

အယောသ(သံညင်း)		ယောသ(သံပြင်း)		
သိထိလ (သံလျော့)	ခနိတ (သံတင်း)	သိထိလ (သံလျော့)	သိထိလ (သံလျော့)	
က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

အဝက်ဗျည်းများ၏ အယောသ၊ ယောသ ပုံပြယေား

ယောသ(သံပြင်း)					အယောသ(သံညင်း)	
ယ	ရ	လ	ဝ	ဠ	သ	တ

မှတ်ချက်။ အဝက်ဗျည်းများမှာ ဌာန်မတူသောကြောင့် သိထိလ၊ ခနိတခွဲခြားရန်မလို။

နာမ်

နာမ်

၃။ သက်ရှိသက်မဲ့၊ ခြပ်ရုံခြပ်မဲ့တို့၏ အမည်ဟူသမျှကို နာမ်ဟုခေါ်သည်။
သာဓက။ မောင်လှ၊ ကျောင်းသား၊ လူ၊ တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တိ၊ အချစ်၊ အမုန်း၊ ခွန်အား။

၄။ နာမ်ကို-

- (က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄)မျိုး
- (ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၄)မျိုး ခွဲသည်။
(အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ နာမ်(၄)မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး။ ဤ အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)၌ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ နာမ်(၄)မျိုးအကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၅။ နာမ်သည် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၄)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ--

- (က) ပင်ကိုနာမ်
- (ခ) ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်
- (ဂ) ကြိယာနာမ်
- (ဃ) ပေါင်းစပ်နာမ်တို့ဖြစ်ကြသည်။

၆။ (က) ဝင်္ကေတနာမ်။ ခြန်မာသဒ္ဒါနည်းဖြင့် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်းမဟုတ်၊ မူလအတိုင်းဖြစ်သော နာမ်ကို ဝင်္ကေတနာမ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ လူ၊ သား၊ ငါး၊ နေ၊ စပါး၊ သတင်း၊ ကြက်သွန်၊ ထမင်း၊ ပညာ၊ ကရုဏာ၊ သညာ၊ ဒုက္ခ၊ ဒဗ္ဗင်ဘာ၊ ဒါရိုက်တာ။

(စကားလုံးတစ်လုံး၊ သို့မဟုတ် ပုဒ်တစ်ခုကို ခွဲစိတ်လိုက်လျှင် ထိုစကားလုံး၏ မူလအနက်အဓိပ္ပာယ် ပျက်သွားသည်ကို 'ခွဲစိတ်၍မရ' ဟုဆိုလို ခြင်းဖြစ်သည်။)

(၁) လူ၊ ငါး၊ နေ အစရှိသည်တို့သည် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်း မဟုတ်သော ဝင်္ကေတနာမ်များ ဖြစ်ကြသည်။

●ပါး ဟူသော နာမ်သည် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်း မဟုတ်သော နာမ်ဖြစ်သည်။ ●ပါး ၏ ဆိုလိုရင်း အနက်မှာ 'ပူအိုက်စွတ်စိုသော အရပ်တို့တွင် ဆန်အလိုငှာ စိုက်ပျိုးရသော ကောက်ပင်' ဖြစ်သည်။

●ပါးကို ခွဲစိတ်လိုက်လျှင် ● နှင့် ပါး ဟူသော အစိတ်အပိုင်း (၂) ခုကိုရမည်။ သို့ရာတွင် ● သည်လည်းကောင်း၊ ပါး သည်လည်းကောင်း ●ပါး၏ ဆိုလိုရင်းအနက်ကိုမပေးနိုင်ချေ။

ခွဲစိတ်ခြင်းဖြင့် မူလအဓိပ္ပာယ်မှာ ပျက်သွားသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေါး သည် ခွဲစိတ်မရသော နာမ်ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ရေအိုး၊ ရေကန်၊ အိုးစည် စသည်တို့ကဲ့သို့ ပုဒ်အချင်းချင်း ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်း ထားသည့် ပေါင်းစပ်ပုဒ်လည်း မဟုတ်သောကြောင့် ဝေါးသည် ပင်ကိုနာမ် ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းတူ သတင်း၊ ကြက်သွန်၊ ထမင်း ဟူသော နာမ်တို့သည်လည်း ခွဲစိတ်၍လည်းမရ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်း မဟုတ်သော ပင်ကိုနာမ် များ ဖြစ်ကြသည်။)

(၂) ပညာ၊ ကရုဏာ၊ သညာ၊ ဒုက္ခ အစရှိသော နာမ်ပုဒ်တို့မှာ မြန်မာဘာသာစကားတို့တွင် အသုံးတွင်ကျယ်နေပြီဖြစ်သည့် ပါဠိစကားလုံးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုစကားလုံးများကို ပါဠိ ဘာသာစကားတွင် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာသဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ မရနိုင်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့သည်လည်း ပင်ကိုနာမ်များပင် ဖြစ်ကြသည်။ (ထိုနည်းတူ ဒရိုင်ဘာ၊ ဒါရိုက်တာ အစရှိသော နာမ်များသည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ တိုက်ရိုက်မွေးစားထားသော စကားလုံးများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကား ၌ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာနိုင်မည် ဖြစ်သော်လည်း မြန်မာဘာသာစကားတွင် ဒရိုင်ဘာ၊ ဒါရိုက်တာ စသည်ဖြင့် အသုံးတွင်ကျယ်နေပြီး မြန်မာသဒ္ဒါနည်းအားဖြင့် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ မရနိုင် သဖြင့် ၎င်းတို့သည်လည်း ပင်ကိုနာမ်များပင်ဖြစ်ကြသည်။)

(ခ) ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်။ ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ ပစ္စည်း ဆက်၍ ဖြစ်လာသော နာမ်ကို ဂုဏ်ရည်ပြနာမ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ အကောင်း၊ ကောင်းမှု၊ ကောင်းခြင်း၊ အလှ၊ လှခြင်း၊ အပျော်၊ ပျော်စရာ။
(ကောင်း၊ လှ၊ ပျော် တို့သည် ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ အ၊ မှု၊ ခြင်း၊ ရာ၊ ဖွယ် စသော ပစ္စည်းတို့ကို ဆက်လိုက်သောအခါ အကောင်း၊ ကောင်းမှု၊ ကောင်းခြင်း၊ အလှ၊ လှခြင်း၊ အပျော်၊ ပျော်စရာ ဟူသော ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်များ ဖြစ်လာကြသည်။)

(၁) ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ၏ ရှေ့၌ ပစ္စည်းဆက်၍ ဖြစ်လာသော ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်များ သာဓက။

ရွှေဆက်ပစ္စည်း	+	ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်	-	ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်
အ	+	ဆိုး	-	အဆိုး
အ	+	ကောင်း	-	အကောင်း
အ	+	နီ	-	အနီ
အ	+	ဖြူ	-	အဖြူ

အ + အေး = အအေး

အ + ပူ = အပူ

(၂) ဂုဏ်အရည်အချင်းပြ ပုဒ်များ၏နောက်၌ ပစ္စည်းဆက်၍ ဖြစ်လာသော ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်များ

သာဓက။

ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်	+	နောက်ဆက်ပစ္စည်း	=	ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်
ကောင်း	+	မှု	=	ကောင်းမှု
သာယာ	+	မှု	=	သာယာမှု
ထူးခြား	+	ချက်	=	ထူးခြားချက်
ထင်ရှား	+	ခြင်း	=	ထင်ရှားခြင်း
ကျော်ကြား	+	ခြင်း	=	ကျော်ကြားခြင်း
ရဲရင့်	+	ခြင်း	=	ရဲရင့်ခြင်း

(ဂ) ကြိယာနာမ်။ ကြိယာပုဒ်၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ ပစ္စည်းဆက်၍ဖြစ်လာသော နာမ်ကို ကြိယာနာမ် ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ အစား၊ စားဖွယ်၊ လုပ်ဆောင်ချက်၊ ကူညီမှု၊ နေစရာ။

(စား၊ လုပ်ဆောင်၊ ကူညီ၊ နေ တို့သည် ကြိယာပုဒ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ အ၊ ဖွယ်၊ ချက်၊ မှု၊ ခြင်း၊ စရာ စသော ပစ္စည်းတို့ကို ဆက်လိုက်သောအခါ အစား၊ စားဖွယ်၊ လုပ်ဆောင်ချက်၊ ကူညီမှု၊ နေစရာ ဟူသော ကြိယာနာမ်များ ဖြစ်လာကြသည်။)

(၁) ကြိယာ၏ ရှေ့၌ ပစ္စည်းဆက်၍ ဖြစ်လာသော ကြိယာနာမ်များ

သာဓက။

ရှေ့ဆက်ပစ္စည်း	+	ကြိယာ	=	ကြိယာနာမ်
အ	+	စား	=	အစား
အ	+	သွား	=	အသွား
အ	+	ပြော	=	အပြော
အ	+	မြင်	=	အမြင်

(၂) ကြိယာ၏နောက်၌ပစ္စည်းဆက်၍ဖြစ်လာသော ကြိယာနာမ်များ

သာဓက။

ကြိယာ	+	နောက်ဆက်ပစ္စည်း	=	ကြိယာနာမ်
ကဲ့ရဲ့	+	ဖွယ်	=	ကဲ့ရဲ့ဖွယ်

ပြန်ကြား	+	ချက်	=	ပြန်ကြားချက်
တီထွင်	+	မှု	=	တီထွင်မှု
ခွင့်ပြု	+	ခြင်း	=	ခွင့်ပြုခြင်း
ပေး	+	စရာ	=	ပေးစရာ

(ဃ) **ပေါင်းစပ်နာမ်။** ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတို့ကို ကြား၌မခံဘဲ နာမ်၊ ကြိယာ၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာဝိသေသနတို့ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပူးတွဲထားသော နာမ်ကို **ပေါင်းစပ်နာမ်** ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ရေအိုး၊ အိမ်ဟောင်း၊ မီးခြစ်၊ လက်ပတ်နာရီ၊ ပေါက်တူး၊ သောက်ရေ။

၇။ ဤသို့ ပေါင်းစပ်ရာတွင် ပါဝင်ပေါင်းစပ်သော ဝါစင်္ဂကိုလိုက်၍ အောက်ပါအတိုင်း အမျိုးမျိုးခွဲခြား လေ့လာနိုင်သည်--

- (က) နာမ် + နာမ်
- (ခ) နာမ် + နာမဝိသေသန
- (ဂ) နာမ် + နာမဝိသေသန + နာမ်
- (ဃ) နာမ် + နာမ် + နာမဝိသေသန
- (င) နာမ် + ကြိယာ
- (စ) နာမ် + နာမ် + ကြိယာ
- (ဆ) နာမ် + ကြိယာ + နာမ်
- (ဇ) ကြိယာ + ကြိယာ
- (ဈ) ကြိယာ + နာမ်

၈။ (က) **နာမ် + နာမ်။** နာမ်ပုဒ်တစ်ခုနှင့် အခြားနာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် **ပေါင်းစပ်နာမ်** ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	နာမ်	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	ရေ	+	အိုး	=	ရေအိုး
	ရေ	+	ခွက်	=	ရေခွက်
	မီး	+	ရထား	=	မီးရထား
	ပင်လယ်	+	ငါး	=	ပင်လယ်ငါး

(ခ) နာမ် + နာမဝိသေသန။ နာမ်ပုဒ်တစ်ခုနှင့် နာမဝိသေသနပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	နာမဝိသေသန	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	မီး		ပူ	=	မီးပူ
	ရေ	+	နွေး	=	ရေနွေး
	အိမ်	+	ဟောင်း	=	အိမ်ဟောင်း
	တိုက်		သစ်	=	တိုက်သစ်

(ဂ) နာမ် + နာမဝိသေသန + နာမ်။ နာမ်ပုဒ်တစ်ခု၊ နာမဝိသေသနပုဒ်တစ်ခုနှင့် နာမ်ပုဒ်တစ်ခုတို့ကို အစဉ်အတိုင်း ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ် ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	နာမဝိသေသန	+	နာမ်	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	ရေ	+	နွေး	+	အိုး	=	ရေနွေးအိုး
	ရေ	+	ပူ	+	စမ်း	=	ရေပူစမ်း
	ခြေ	+	လျှင်	+	တပ်	=	ခြေလျင်တပ်

(ဃ) နာမ် + နာမ် + နာမဝိသေသန။ နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုနှင့် နာမဝိသေသနပုဒ်ကို အစဉ်အတိုင်း ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	နာမ်	+	နာမဝိသေသန	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	ပင်လယ်	+	ရေ	+	တိမ်	=	ပင်လယ်ရေတိမ်
	ပင်လယ်	+	ရေ	+	ငန်	=	ပင်လယ်ရေငန်

(င) နာမ် + ကြိယာ။ နာမ်ပုဒ်တစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခုကို အစဉ်အတိုင်း ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	ကြိယာ	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	ခါး	+	ပတ်	=	ခါးပတ်
	ငါး	+	ကြော်	=	ငါးကြော်
	ပဲ	+	လှော်	=	ပဲလှော်

(စ) နာမ် + နာမ် + ကြိယာ။ နာမ်ပုဒ်နှစ်ခုနှင့် ကြိယာပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	နာမ်	+	ကြိယာ	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	စိန်	+	ရင်	+	ထိုး	=	စိန်ရင်ထိုး
	မြ	+	လည်	+	ဆွဲ	=	မြလည်ဆွဲ
	ရွှေ	+	လက်		စွပ်	=	ရွှေလက်စွပ်

(ဆ) နာမ် + ကြိယာ + နာမ် နာမ်ပုဒ်တစ်ခု၊ ကြိယာပုဒ်တစ်ခုနှင့် နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို အစဉ်အတိုင်း ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	နာမ်	+	ကြိယာ	+	နာမ်	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	တိုက်ခံ	+	ခံ	+	အိမ်	=	တိုက်ခံအိမ်
	ပျဉ်ထောင်	+	ထောင်	+	အိမ်	=	ပျဉ်ထောင်အိမ်
	လက်ပတ်	+	ပတ်	+	နာရီ	=	လက်ပတ်နာရီ
	ခြေသုတ်	+	သုတ်	+	ပုဆိုး	=	ခြေသုတ်ပုဆိုး

(ဇ) ကြိယာ+ကြိယာ။ ကြိယာပုဒ်နှစ်ခုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ်ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	ကြိယာ	+	ကြိယာ	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	ပေါက်	+	တူး	=	ပေါက်တူး
	ထွေး	+	ခံ	=	ထွေးခံ
	အုပ်	+	ဆောင်း	=	အုပ်ဆောင်း

(ဈ) ကြိယာ + နာမ်။ ကြိယာပုဒ်တစ်ခုနှင့် နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို ပေါင်းစပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ပေါင်းစပ်နာမ် ဖြစ်လာသည်။

သာဓက။	ကြိယာ	+	နာမ်	=	ပေါင်းစပ်နာမ်
	သောက်	+	ရေ	=	သောက်ရေ
	ပြုတ်	+	ဆန်	=	ပြုတ်ဆန်
	လှောင်	+	အိမ်	=	လှောင်အိမ်
	လျက်	+	ဆား	=	လျက်ဆား
	ကြိတ်	+	ဆုံ	=	ကြိတ်ဆုံ

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသောနာမ်တို့ကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ မည်သည့် နာမ် ဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။

- (က) ယနေ့နံနက်ကြားရသော သတင်းသည် မင်္ဂလာရှိပါပေသည်။
- (ခ) စပါးသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဓိကထွက်ကုန်တစ်ခုဖြစ်သည်။
- (ဂ) အဆိုး၊ အကောင်းကို ခွဲခွဲခြားခြား သိတတ်ပါစေ။
- (ဃ) လုပ်ဆောင်ဖွယ်များကို ပြီးစီးအောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်သင့်သည်။
- (င) ရာသီဥတုကိုလိုက်၍ အနေအထိုင်၊ အစားအသောက်ကို ဆင်ခြင်ရမည်။
- (စ) မန္တလေးသို့ အမြန်ရထားဖြင့် သွားမည်။
- (ဆ) သတ္တမတန်း စာမေးပွဲ၌ ထူးချွန်စွာအောင်သော မောင်မောင်အား လက်ပတ်နာရီတစ်လုံး ဆုချသည်။
- (ဇ) စည်းလုံးခြင်းသည် ခွန်အားဖြစ်သည်။
- (ဈ) ပညာကို ငယ်စဉ်ကပင် ကြိုးစားဆည်းပူးကြရမည်။
- (ည) သမိုင်းဒေသသီးနှံများအနက် လက်ဖက်၊ လိမ္မော်တို့သည် ထင်ရှားသော သီးနှံများဖြစ်ကြ သည်။

၂။ အောက်ပါ နာမ်တို့ကို ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ အမျိုးအစားခွဲပြီး အမျိုးတူရာအလိုက် အစု ခွဲပြပါ။

ကောင်းကင်၊ လှခြင်း၊ ပျော်စရာ၊ လောဘ၊ ဒါရိုက်တာ၊ ဒုက္ခ၊ အောက်ဆီဂျင်၊ သောက်ရေအိုး၊ အမြန်ရထား၊ မြလည်ဆွဲ၊ မီးသွေး၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ ပညာ၊ ဒေါသ၊ ပျိုမျစ်ခြင်း၊ အိုမင်းခြင်း၊ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သာယာရေး၊ စည်းလုံးရေး၊ ညီညွတ်မှု၊ ရဲရင့်ခြင်း၊ ကျော်ကြားခြင်း၊ ခံစားမှု။

၃။ မျဉ်းသားထားသော နာမ်များသည် ပင်ကိုနာမ်များဖြစ်လျှင် အမှန် (✓)ပြု၍ မဖြစ်လျှင် အမှား (✗) ပြုပါ။

- (က) အနေအထိုင် အစားအသောက်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းသည် ကျန်းမာခြင်း၏ အကြောင်းရင်းဖြစ် သည်။ () ()
- (ခ) လူတိုင်း သန်ရှင်းသော လေကို အမြဲရှုခိုက်ရန်လိုသည်။ () ()
- (ဂ) မြန်မာပြည်တွင် သစ်အမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် ကျွန်းသစ်သည် အဖိုးအတန်ဆုံးဖြစ်သည်။ () ()
- (ဃ) ထမင်းအသက်ခုနစ်ရက်၊ ရေအသက်တစ်မနက် ဟုဆိုရိုးရှိသည်။ () ()

- (င) ဒရိုင်ဘာဟူသော နာမ်သည် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားမှ တိုက်ရိုက်မွေးစားထားသော စကားလုံးဖြစ်သည်။ () ()
- (စ) ကောင်းမှုပြုလျှင် ကောင်းကျိုးကို ခံစားရသည်။ () ()
- (ဆ) ချိပ်ကို ချိပ်ပိုးများမှ ရသည်။ () ()
- (ဇ) နိုက်ထရိုဂျင်သည် ပီးလောင်ခြင်းကို အားပေးသော ဓာတ်မဟုတ်ချေ။ () ()
- (ဈ) 'ပညာရွှေခိုး လူမခိုး' ဟုရှေးလူကြီးများ ဆိုကြသည်။ () ()

၄။ မျဉ်းသားထားသော နာမ်များသည် ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်များဖြစ်လျှင် အမှန် (✓) ပြ၍ မဖြစ်လျှင် အမှား (✗) ပြပါ။

- (က) သဘာဝအလှကိုသာ မက်မောသည်။ ()
- (ခ) ဤဆေး၏ ထူးခြားချက်မှာ ပန်းနာရင်ကျပ်ရောဂါကို အမြစ်ပြတ်စေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ()
- (ဂ) ထိုစေတီသည် ရွာသားများ၏ ကောင်းမှု ဖြစ်သည်။ ()
- (ဃ) နေရောင်ခြည် သည် လူ၊ တိရစ္ဆာန်နှင့် သစ်ပင်များအတွက် အလွန်အသုံးဝင်သည်။ ()
- (င) သန့်ရှင်းရေးသည် ထိုကျောင်းရှိ ကျောင်းသူကျောင်းသားတို့၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။ ()
- (စ) မောင်မောင်သည် အပြောကောင်းသော ကျောင်းသားဘဝယောက် ဖြစ်သည်။ ()
- (ဆ) သောက်ရေအိုးကို နေ့စဉ်ဆေး၍ ရေသစ်လဲသင့်သည်။ ()
- (ဇ) ရန်ကုန်မြို့သည် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်း မြို့ကြီးဖြစ်၏။ ()
- (ဈ) ပင်လယ်နှင့်နီးသော ဒေသများ၌ အပူ အအေးမျှတသည်။ ()

၅။ ပေးထားသော နာမ်များမှ ကြိယာနာမ်တို့ကို ရွေး၍ မျဉ်းသားပြပါ။

(က) သာယာခြင်း	(ဇ) ကြိုးစားမှု	(က) ထူးခြားမှု
(ခ) တိုးတက်ခြင်း	(ည) အဖြူ	(တ) တိုးတက်ရေး
(ဂ) ဆိုးသွမ်းမှု	(ဈ) အောင်မြင်ခြင်း	(ထ) ဆိုလိုချက်
(ဃ) စားစရာ	(ဋ) ရဲရင့်ခြင်း	(ဒ) မီးခြစ်
(င) မြင့်မြတ်ခြင်း	(ဌ) အားစိုက်ခြင်း	(ဓ) လုပ်ဆောင်ဖွယ်
(စ) အနေအထိုင်	(ဍ) ရေးသားချက်	(န) ပေါက်တူး
(ဆ) သွားလာရေး	(ဎ) စိတ်ကူး	

၆။ ပေးထားသော ပေါင်းစပ်နာမ်တို့ကို ဝါစင် ခွဲပြပါ။

နမူနာ။ မီးရထား မီး (နာမ်) + ရထား (နာမ်)

- (က) ခြေလျင်တပ် (စ) ပဲလှော်
- (ခ) တိုက်သစ် (ဆ) ခြေသုတ်ပုဆိုး
- (ဂ) ရေခွက် (ဇ) ကြော်ချက်
- (ဃ) ပင်လယ်ရေငန် (ဈ) လှောင်အိမ်
- (င) ခါးပတ် (ည) ပြုတ်ဆန်

၇။ ပေးထားသော နာမ်အမည်များမှ သင့်လျော်ရာ နာမ်အမည်များကိုရွေး၍ ကွက်လပ်တွင်ဖြည့်ပါ။

(က) မြန်မာသမ္မတနိုင်ငံဖြင့် ခွဲစိတ်၍လည်းမရ၊ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားခြင်းလည်းမဟုတ်၊ မူလအတိုင်းဖြစ်သော နာမ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ပင်ကိုနာမ်၊ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်၊ ပေါင်းစပ်နာမ်)

(ခ) ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ်များ၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ ပစ္စည်းဆက်၍ ဖြစ်လာသော နာမ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ပင်ကိုနာမ်၊ ကြိယာနာမ်၊ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်)

(ဂ) ကြိယာပုဒ်၏ ရှေ့၌ဖြစ်စေ၊ နောက်၌ဖြစ်စေ၊ ရှေ့နှင့်ကြား၌ဖြစ်စေ၊ ကြားနှင့် နောက်၌ဖြစ်စေ ပစ္စည်းဆက်၍ ဖြစ်လာသော နာမ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(ကြိယာနာမ်၊ ပင်ကိုနာမ်၊ ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်)

(ဃ) ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတို့ကို ကြား၌မခံဘဲ နာမ်၊ ကြိယာ၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာဝိသေသန တို့ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပူးတွဲထားသော နာမ်ကို -----ဟုခေါ်သည်။

(ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်၊ ပေါင်းစပ်နာမ်၊ ပင်ကိုနာမ်)

နာမ်စား

နာမ်စား

၉။ **နာမ်၏အစား** သုံးသော ပုဒ်ကို **နာမ်စား** ဟုခေါ်သည်။
သာကေ။ ငါ၊ ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ နှစ်၊ ကျုပ်၊ သင်၊ မင်း၊ ခင်ဗျား၊ ရှင်၊ နင်၊ ညည်း၊ သူ၊
သင်း၊ ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း၊ အဘယ်၊ ဘယ်၊ အချို့၊ အားလုံး။

၁၀။ **နာမ်စား** (၄)မျိုးရှိသည် ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ပုဂ္ဂလကနာမ်စား
- (ခ) အညွှန်းနာမ်စား
- (ဂ) အနာမ်စား
- (ဃ) သင်္ချာနာမ်စား တို့ဖြစ်ကြသည်။

(အဆိုပါ **နာမ်စား** (၄)မျိုးအနက် ပုဂ္ဂလကနာမ်စား အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဤအတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)၌ **အညွှန်းနာမ်စား** နှင့် **အမေးနာမ်စား** အကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြမည်။ **သင်္ချာနာမ်စား** အကြောင်းကိုမူ အတွဲ(၂)၊ အခန်း(၅) တွင် ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၁၁။ **အညွှန်းနာမ်စား**။ နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို ညွှန်ပြသည့်နာမ်စားကို **အညွှန်းနာမ်စား** ဟုခေါ်သည်။
သာကေ။ ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း။

- (က) (၁) 'ပညာရွှေအိုး၊ လူမခိုး' ဟူသော စကားရှိသည်။
- (၂) ဤကား ရှေးပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်တည်း။
(အထက်ဖော်ပြပါ ဝါကျ(၂)ခုတွင် ဒုတိယဝါကျရှိ ဤ သည် ပထမဝါကျရှိ စကား ဟူသော နာမ်၏အစားသုံးသော နာမ်စားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ သည် **အညွှန်းနာမ်စား** ဖြစ်သည်။)
- (ခ) (၁) မြက်ခင်းပေါ်မှာ ထိုင်ပါ။
- (၂) သည်မှာ ထိုင်ပါ။
- (ဂ) (၁) သူတို့အိမ်မှာ မနေပါနှင့်။
- (၂) သည်မှာ နေပါ။
- (ဃ) (၁) ရွှေတိဂုံဘုရားသို့ သွားကြမည်။
- (၂) ထိုမှတစ်ဆင့် တိရစ္ဆာန်ဥယျာဉ်သို့ သွားကြမည်။
- (င) (၁) မဟာမြိုင်တော၌ ကျားရဲ ပေါ၏။
- (၂) ထိုသို့ သွားလိုလျှင် သတိဝီရိယရှိပါ။

- (စ) (၁) မောင်မောင်အေးသည် စာတော်၏။
 - (၂) ၎င်းထက် မောင်မောင်ထွေးက ပိုတော်၏။
 - (ဆ) (၁) ခွေးရူးတစ်ကောင် ပြေးလာသည်။
 - (၂) ၎င်းကို လူအများက ရိုက်သတ်လိုက်ကြသည်။
 - (ဇ) (၁) လေးနှစ်စီမံကိန်းကို ရေးဆွဲပြီးပြီ။
 - (၂) ယင်းကို ဆက်လက် အကောင်အထည်ဖော်ကြရမည်။
 - (ဈ) (၁) လူတိုင်း လက်ကိုင်ပြုသင့်သော တရားတစ်ပါးသည် ရှိ၏။
 - (၂) ယင်းကား ကိုယ်ချင်းစာတရားပင် ဖြစ်သည်။
- (သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း တို့သည်လည်း နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကိုညွှန်ပြသောအညွှန်း နာမ်စားများ ဖြစ်ကြသည်ကို အထက်ပါဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

၁၂။ **အမေးနာမ်စား။** အမေးသဘောဖြင့် နာမ်ပုဒ်၏အစား သုံးသောနာမ်စားကို **အမေးနာမ်စား** ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ တယ်၊ အဘယ်၊ မည်သူ၊ ဘယ်သူ။

- (က) **ဆရာဘယ်မှာ နေပါသနည်း။**
(ဤဝါကျ၌ **ဘယ်** သည် အမေးသဘောဖြင့် ဆရာနေထိုင်ရာ **အရပ်ဒေသ** (နာမ်)၏ အစားသုံးသော နာမ်စားဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် **ဘယ်** သည် **အမေးနာမ်စား** ဖြစ်သည်။)
 - (ခ) ဤအိမ်ရှိ လူများသည် အဘယ် သို့သွားကြလေကုန်သနည်း။
 - (ဂ) သူ့နေမကောင်းဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကား အဘယ်နည်း။
 - (ဃ) အမေဈေးက ဘာ ဝယ်လာသလဲ။
 - (င) ဆရာက သူ့ကို ဘာ ပြောသနည်း။
 - (စ) ဤစာအုပ်သည် မည်သူ၏ စာအုပ်နည်း။
 - (ဆ) ဘုရားသို့ မည်သူနှင့် သွားမည်နည်း။
 - (ဇ) ဒီစာအုပ်ဟာ ဘယ်သူ့ရဲ့ စာအုပ်လဲ။
 - (ဈ) ဘုရားကို ဘယ်သူနဲ့ သွားမလဲ။
- (**အဘယ်၊ ဘာ၊ မည်သူ၊ ဘယ်သူ** တို့သည် အမေးသဘောဖြင့် နာမ်ပုဒ်၏ အစား သုံးသော အမေးနာမ်စား များ ဖြစ်ကြသည်ကို အထက်ပါဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

၁။ အညွန့်နာမ်စားဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အညွန့်နာမ်စား (၃)ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြပါ။

၂။ အမေးနာမ်စားဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အမေးနာမ်စား (၃)ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြပါ။

၃။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားလားသေ နာမ်စားတို့သည် အညွန့်နာမ်စားလော၊ အမေးနာမ်စားလော ခွဲခြားပြပါ။

(က) နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက်တွင် အညာသို့ ဘုရားဖူးသွားမည်။ ထိုမှ တစ်ဆင့် ရှမ်းပြည်သို့ သွားမည်။

(ခ) ရှမ်းပြည်မှ ရန်ကုန်သို့ ဘာ နှင့် ပြန်လာမည်နည်း။

(ဂ) ဆရာ မနေ့က ဘာ သင်သလဲ။

(ဃ) မော်လမြိုင်သည် မိုးရေချိန်များသော မြို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းထက် စစ်တွေမြို့က ပိုများသည်။

(င) ယခုလာနေသောသူသည် မည်သူနည်း။

(စ) သင် အဘယ်မှာ နေသနည်း။

(ဆ) ဈေးဝယ်လာသူများသည် ထိုမှ ဤမှ သွားလာဝင်ထွက်ကြသည်။

(ဇ) မည်သူ့ကို စာအုပ်ပေးခဲ့သနည်း။

(ဈ) တနင်္ဂနွေနေ့၌ ဘယ်ကို သွားရန် စီစဉ်ထားသနည်း။

(ည) အစားအစာများတွင် သင် ဘာကို အနှစ်ခြိုက်ဆုံးနည်း။

၄။ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

(က) နာမ်၏အစား သုံးသော ပုဒ်ကို ----- ဟုခေါ်သည်။

(ခ) ----- တို့သည် နာမ်စားများဖြစ်ကြသည်။

(ဂ) နာမ်ပုဒ်တစ်ခုကို ညွှန်ပြသည့် နာမ်စားကို ----- ခေါ်သည်။

(ဃ) ----- တို့သည် အညွန့်နာမ်စားများဖြစ်ကြသည်။

(င) အမေးသဘောအားဖြင့် နာမ်ပုဒ်၏အစား သုံးသော နာမ်စားကို ----- ဟု ခေါ်သည်။

(စ) ----- တို့သည် အမေးနာမ်စားများ ဖြစ်ကြသည်။

(ဆ) '၎င်းကို အဘယ်မှာထားရမည်မသိပါ' ဟူသော ဝါကျရှိ ၎င်း သည် ----- နာမ်စား ဖြစ်သည်။

(ဇ) 'သူတို့ ဘယ်မှာ နေသည်ကို မသိပါ' ဟူသော ဝါကျရှိ ဘယ် သည် ----- နာမ်စား ဖြစ်သည်။

၅။ အညွန့်နာမ်စားနှင့် အမေးနာမ်စားတို့သည် မည်သို့ကွာခြားသနည်း။ သာဓက ဝါကျတစ်ခုစီ ဖြင့် ရှင်းပြပါ။

ကြိယာ

ကြိယာ

၁၃။ ပြုခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ဖြစ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ၊ ရှိခြင်းကိုဖြစ်စေ ပြသော ပုဒ်ကို ကြိယာ ဟုခေါ်သည်။
သာဓက။ ပြေး၊ ရိုက်၊ ကျက်၊ ရှိ။

၁၄။ ကြိယာကို-

(က) အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၃)မျိုး

(ခ) ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၃)မျိုးခွဲသည်။

(အနက်အဓိပ္ပာယ်အရခွဲသော ပြုခြင်းပြကြိယာ၊ ဖြစ်ခြင်းပြကြိယာ၊ ရှိခြင်းပြကြိယာ ကြိယာ (၃) မျိုး အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၂)၌ လည်းကောင်း၊ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရခွဲသော ပုဒ်ကိုကြိယာ၊ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ၊ ပေါင်းစပ်ကြိယာ ကြိယာ(၃)မျိုး အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ လည်းကောင်းဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ(၁)၊ အခန်း (၄) ၌မူ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ ကြိယာ(၃)မျိုး ရှိသည့်အနက်မှ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ ကို ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန နှင့် နှိုင်းယှဉ် ဖော်ပြမည်။)

၁၅။ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာနှင့်ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန။ အချို့သောပုဒ်တို့သည် ဝါကျအတွင်း၌ အခြားပုဒ်တို့နှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းပုံကိုလိုက်၍ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန လည်းဖြစ်နိုင်သည်။

- သာဓက။
- (က) (၁) အောင်နက်သည် လိမ္မာ၏။
 - (၂) အောင်နက်သည် လိမ္မာသော ခွေးဖြစ်၏။
 - (၃) အောင်နက်သည် ခွေးလိမ္မာ ဖြစ်၏။
- (ဖော်ပြပါ ဝါကျတို့တွင် -

ဝါကျ (က) (၁)၌ လိမ္မာ၏ သည် လိမ္မာ ဟူသော ဂုဏ်အရည်အချင်းပြပုဒ် နောက်တွင် ကြိယာဝိဘတ် ၏ ဆက်ထားသည့် ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ ဖြစ်သည်။

ဝါကျ (က) (၂) ၌ လိမ္မာသော သည် လိမ္မာ ဟူသော ဂုဏ်အရည် အချင်းပြပုဒ်နောက်တွင် သော ပစ္စည်း ဆက်၍ ခွေး ဟူသည့်နာမ်ကို အထူးပြုသော ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။

ဝါကျ (က) (၃)၌ လိမ္မာ သည် ခွေး ဟူသော နာမ်နှင့် တိုက်ရိုက်ပေါင်းစပ်၍ ယင်း ခွေး ကို အထူးပြုသော ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

- (ခ) (၁) ဖိုးမောင်သည် ဆိုး၏။
- (၂) ဖိုးမောင်သည် ဆိုးသော လူ ဖြစ်၏။
- (၃) ဖိုးမောင်သည် လူဆိုး ဖြစ်၏။
- (ဂ) (၁) ဤဓားသည် ရှည်၏။
- (၂) ဤဓားသည် ရှည်သော ဓား ဖြစ်၏။
- (၃) ဤဓားသည် အားရှည် ဖြစ်၏။
- (ဃ) (၁) ဤရေသည် အေး၏။
- (၂) ဤရေသည် အေးသော ရေ ဖြစ်၏။
- (၃) ဤရေသည် ရေအေး ဖြစ်၏။

(ဤ ဦးဝါကျအတွင်း၌ အခြားပုဒ်တို့နှင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းပုံကို လိုက်၍ **ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ၊ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန** ဖြစ်နိုင်ပုံကို အထက်ပါ ဝါကျများတွင်လည်း လေ့လာနိုင်သည်။)

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာနှင့် ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနတို့သည် မည်သို့ခြားနားကြသနည်း။ သာကေ(၃) ခု ဖြင့်ရှင်းပြပါ။
- ၂။ အောက်ပါတို့ကို ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနအဖြစ် လည်းကောင်း ဝါကျတွင်သုံးပြပါ။
သာယာ၊ ဆွေးမြည့်၊ မွန်မြတ်၊ ခမ်းနား၊ ကြီးကျယ်၊ မြင့်မား၊
- ၃။ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနပါရှိသော အောက်ပါဝါကျများကို ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာပါရှိသော ဝါကျများ ဖြစ်အောင် ပြင်ရေးပါ။
နမူနာ။ စံပယ်ပန်းသည် မွှေးသော ပန်းဖြစ်သည်။ (ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန)
စံပယ်ပန်းသည် မွှေးသည်။ (ဂုဏ်ရည်ပြကြိယာ)
- (က) မဝိုင်းသည် ဆရာမိဘကို ရိုသေသော မိန်းကလေးဖြစ်သည်။
- (ခ) ကြက်ဟင်းခါးသီးတွင် ခါးသော အရသာရှိသည်။
- (ဂ) မဟာဗန္ဓုလသည် ရဲရင့်သော စစ်သူကြီး ဖြစ်သည်။
- (ဃ) ကြက်ဆူဆီသည် ပျစ်ချွဲသော အရည်တစ်မျိုးဖြစ်သည်။
- (င) စလေဦးပုညသည် ထင်ရှားသော စာဆိုဖြစ်သည်။
- (စ) လကွယ်ညသည် မှောင်မိုက်သော ည ဖြစ်သည်။
- (ဆ) မောင်အောင်သည် အားကစား၌ ထူးချွန်သော လူငယ်တစ်ဦး ဖြစ်သည်။
- (ဇ) သွေးလှူခြင်းသည် မွန်မြတ်သော ဒါနဖြစ်သည်။
- (ဈ) ရွာဝန်းကျင်၌ စိမ်းလန်းသော လယ်ကွင်းများ ရှိကြသည်။

နာမဝိသေသန

နာမဝိသေသန

၁၆။ နာမ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို နာမဝိသေသန ဟုခေါ်သည်။

၁၇။ နာမဝိသေသနသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၄)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

(က) ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသန

(ခ) အညွှန်းနာမဝိသေသန

(ဂ) သင်္ချာနာမဝိသေသန

(ဃ) အမေးနာမဝိသေသနတို့ ဖြစ်ကြသည်။

(ထိုနာမဝိသေသန (၄)မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၂)၌ အကျဉ်းဖော်ပြခဲ့သည်။ အတွဲ

(၁)၊ အခန်း (၃) ၌မူ ဂုဏ်ရည်ပြနာမဝိသေသနအကြောင်းကို အကျယ်ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဤအတွဲ(၁)၊

အခန်း (၄) ၌ အညွှန်းနာမဝိသေသနအကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၁၈။ **အညွှန်းနာမဝိသေသန။** နာမ်ကိုညွှန်ပြခြင်းဖြင့် အထူးပြုသည့်ပုဒ်ကို အညွှန်းနာမဝိသေသန ဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း၊ ဤသို့သော၊ ထိုသို့သော၊ ၎င်းကဲ့သို့သော၊ တစ်ပါးသော၊ တစ်စုံတစ်ရာသော၊ အကြင်၊ တစ်နေ့သော။

(က) **ဤ၊ သည်** တို့သည် အနီးတွင်ရှိသော တစ်စုံတစ်ခုကို ညွှန်ပြသော အညွှန်းနာမဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက။ (၁) **ဤ** သစ်ပင်သည် ဆေးဖက်ဝင်သည်။

(၂) **သည်** လှေသည် အညာသို့ဆန်လိမ့်မည်။

(ခ) **ထို** သည် အဝေးတွင်ရှိသော တစ်စုံတစ်ခုကို ညွှန်ပြသည်။

သာဓက။ (၁) **ထို** အိမ် ကို ဝယ်လိုသည်။

(၂) **ထို** ရေကန် အနီးမှာ ကျောင်းရှိသည်။

(ဂ) **ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း၊ ဤသို့သော၊ ထိုသို့သော** တို့သည် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော နာမ်ကိုညွှန်ပြသည်။

သာဓက။ (၁) သိဝရာဇ်မင်းကြီးသည် မင်းပြု၏။

ထို သိဝရာဇ်မင်းကြီး၏ သားတော်ကား သိဥည်းအမည်ရှိ၏။

(၂) ဖေဖေသည် ဖောင်တိန်တစ်ချောင်းကို ဝယ်လာသည်။

၎င်း ဖောင်တိန် ကို ကျွန်တော် ကြိုက်ပါသည်။

- (၃) ကျောင်းခေါ်ချိန် မပြည့်သော ကျောင်းသားများ ရှိသည်။
ယင်း ကျောင်းသားတို့သည် ကျောင်းအုပ်ကြီးနှင့် တွေ့ကြုံရမည်။
- (၄) ဘွားဘွားသည် ထူးဆန်းသော ပုံပြင်များကို ပြောပြတတ်ပါသည်။
ဤသို့သော ပုံပြင်များကို ကျွန်တော်တို့ ကြိုက်ပါသည်။

(ဃ) အခြားသော၊ တစ်ပါးသော၊ တစ်ခုခုသော၊ တစ်စုံတစ်ခုသော၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော၊ တစ်စုံတစ်ရာသော၊ အကြင် စသည်တို့သည် တစ်စုံတစ်ခုကို တိတိကျကျ မရည်ညွှန်းဘဲ နာမ်ကို အထူးပြုသည်။

သာဓက။

- (၁) အခြားသော ကိစ္စရှိလျှင် ပြောပါဦး။
- (၂) တစ်ပါးသောအရပ်သို့ သွားကြကုန်အံ့။
- (၃) ရှေးအခါ၌ တစ်ခုသော တောအုပ်ဝယ် ကြီးစွာသောရေအိုင်ကြီး တစ်အိုင်ရှိ၏။
- (၄) တစ်စုံတစ်ခုသော အမှုကိစ္စ ပေါ်ပေါက်ခဲ့လျှင် ကျွန်ုပ် ကူညီပါမည်။
- (၅) တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူက ဤသတင်းကို ပြောလာပါလျှင် ဆိတ် ဆိတ်သာနေပါလေ။
- (၆) တစ်စုံတစ်ရာသောအကြောင်းကြောင့် နောက်ကျရသည် ထင်၏။
- (၇) အကြင်သူသည် ကြိုးစားအားထုတ်အံ့၊ ထိုသူသည် အောင်ပွဲရ လတ္တံ့။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ နာမဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ အောက်ပါဝါကျများရှိ ကွက်လပ်တို့၌ ဆီလျော်သော နာမဝိသေသနများကိုဖြည့်၍ မည်သည့် နာမဝိသေသနဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြပါ။
 - (က) ----- စာအုပ်သည် အလွန်ရှားပါးသော စာအုပ်ဖြစ်သည်။
 - (ခ) ----- သူသည် ဤကျောင်းကမဟုတ်၊ ----- သော ကျောင်းမှ ပြောင်းရွှေ့လာသူ ဖြစ်သည်။
 - (ဂ) ----- သော အကြောင်းကြောင့် ----- နေ့က ကျင်းပမည်ဖြစ်သော ကပွဲကို ရပ်ဆိုင်းထားသည်။
 - (ဃ) ----- နေရာ၊ -----အချိန်၌ ----- သူကို ဆက်ဆက်လာကြပါ။
 - (င) ----- သော သူများသည် ----- သူကဲ့သို့ပင် ကြိုးစားကြကုန်သည်။

၃။

အောက်ပါစာကြောင်းများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမဝိသေသနတို့သည် နာမ်ကို မည်သို့အထူး ပြုကြသနည်း။

- (က) အကြင်မိန်းမသည် အဆင်းလှသော်လည်း အချင်းမလှ၊ ထိုမိန်းမသည် တန်ဖိုးမရှိ ဖြစ်ချေ၏။
- (ခ) ထိုသို့သော အကြောင်းတရားလည်း ဤ အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေ၏။
- (ဂ) အခြားတစ်ပါးသော သူတို့ကိုမကဲ့ရဲ့ဘဲ မိမိကိုယ်ကိုသာ ကောင်းအောင် ကြိုးစားပါ။
- (ဃ) သည်နေရာသည် သူတော်ကောင်တို့ မှီတင်းနေထိုင်ရာအရပ် ဖြစ်ပေသည်။
- (င) ထိုကျောင်းသား ရောက်လာသောအချိန်တွင် အတန်းထဲ၌ အခြားသော ကျောင်းသားများ မရောက်လာသေးချေ။

အညွန့်နာမဝိသေသနနှင့်အညွန့်နာမ်စား

အညွန့်နာမဝိသေသနနှင့်အညွန့်နာမ်စား

၁၉။ အချို့သောပုဒ်တို့သည် ဝါကျအတွင်း အသုံးကိုလိုက်၍ **အညွန့်နာမဝိသေသန**လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ **အညွန့်နာမ်စား**လည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသို့ ဝါကျအတွင်းအသုံးကိုလိုက်၍ ဝါစင် ကွဲပြားပုံတို့အားအောက်ဖွဲ့ဖြင့် ရှင်းပြမည်။

- (က) (၁) 'ပညာရွှေအိုး၊ လူမခိုး' ဟူသော စကားရှိသည်။
- (၂) ဤကား ရှေးပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်တည်း။
- (၃) ဤ စကားသည် ရှေးပညာရှိတို့၏ အဆိုအမိန့်တည်း။

ဝါကျ (က) (၂)၌ရှိသော ဤ သည် စကား ဟူသော နာမ်ကိုညွှန်ပြပြီး ထိုနာမ်၏အစားသုံးသော နာမ်စားဖြစ်ခြင်းကြောင့် **အညွန့်နာမ်စား** ဖြစ်သည်။

ဝါကျ (က) (၃)၌မူ ဤ သည် စကား ဟူသော နာမ်ကိုညွှန်ပြပြီး ထိုနာမ်ကို အထူးပြုသောကြောင့် **အညွန့်နာမဝိသေသန** ဖြစ်သည်။

- (ခ) (၁) ခုံပေါ်မှာ ထိုင်ပါ။
- (၂) သည်မှာ ထိုင်ပါ။
- (၃) သည်ခုံပေါ်မှာ ထိုင်ပါ။

ဝါကျ (ခ) (၂)၌ရှိသော သည် သည် ခုံ ဟူသော နာမ်ကိုညွှန်ပြပြီး ထိုနာမ်၏ အစားသုံးသော နာမ်စားဖြစ်ခြင်းကြောင့် **အညွန့်နာမ်စား** ဖြစ်သည်။

ဝါကျ (ခ) (၃)၌မူ သည် သည် ခုံ ဟူသော နာမ်ကိုညွှန်ပြပြီး ထိုနာမ်ကို အထူးပြုသောကြောင့် **အညွန့်နာမဝိသေသန** ဖြစ်သည်။

ထိုနည်းတူ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း တို့သည်လည်း အသုံးကိုလိုက်၍ ဘစ်နေရာတွင် **အညွန့်နာမ်စား** ဖြစ်ပြီး၊ တစ်နေရာ၌မူ **အညွန့်နာမဝိသေသန** ဖြစ်သည်ကို အောက်ပါဝါကျများ၌ လေ့လာနိုင်သည်။

- (ဂ) (၁) မဟာမြိုင်တော၌ ကျားရဲ ပေါ၏။
- (၂) ထိုသို့သွားလျှင် သတိဝီရိယရှိပါ။
- (၃) ထိုတောသို့သွားလျှင် သတိဝီရိယရှိပါ။
- (ဃ) (၁) ဓွေးရူး တစ်ကောင် ပြေးလာသည်။
- (၂) ၎င်းကို လူများက ရိုက်သတ်လိုက်ကြသည်။
- (၃) ၎င်းဓွေးရူးကို လူများက ရိုက်သတ်လိုက်ကြသည်။
- (င) (၁) လူတိုင်း လက်ကိုင်ပြုသင့်သည့် တရားတစ်ပါး ရှိသည်။
- (၂) ယင်းကား ကိုယ်ချင်းစာတရားပင်ဖြစ်သည်။
- (၃) ယင်းတရားကား ကိုယ်ချင်းစာတရားပင် ဖြစ်သည်။

အညွန့်နာမ်စား

၂၀။ နာမ်ပုဒ်ကိုညွန့်ပြလျက် ထိုနာမ်ပုဒ်၏အစား သုံးထားသော ပုဒ်သည် **အညွန့်နာမ်စား** ဖြစ်သည်။

အညွန့်နာမဝိသေသန

၂၁။ နာမ်ပုဒ်ကိုညွန့်ပြလျက် ထိုနာမ်ပုဒ်ကို အထူးပြုသော ပုဒ်မှာမူ **အညွန့်နာမဝိသေသန** ဖြစ်သည်။

လေ့ဂ.၂၄ခန်း

၁။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော ပုဒ်တို့သည် အညွန့်နာမဝိသေသနလော၊ အညွန့်နာမ်စားလော ခွဲပြပါ။

- (က) ဤကား အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းချက် ဖြစ်သည်။
ဤစာပိုဒ်ကား အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းချက် ဖြစ်သည်။
- (ခ) သည်မှာ အိပ်ပါ။ သည်အိမ်မှာ အိပ်ပါ။
- (ဂ) ထိုအရပ်သို့ မသွားနှင့်။ ထိုသို့ မသွားနှင့်။
- (ဃ) ၎င်းအဖြစ်အပျက်သည် အလွန် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပါသည်။
၎င်းကို နားထောင်လိုလျှင် ပြန်ပြောပြပါမည်။
- (င) ‘ဇွဲရှိလျှင် အောင်မြင်ရာ၏’ ဟူသော စကားရှိသည်။
ယင်းစကားသည် စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးသော စကားပင်ဖြစ်သည်။
ယင်းကား စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးသော စကားတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

၂။ အောက်ပါတို့ကို အညွန့်နာမ်စားအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အညွန့်နာမဝိသေသန အဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျတွင် သုံးပြပါ။

ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း။

၃။ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

- (က) နာမ်ပုဒ်တစ်ခုခုကို ညွန့်ပြသည့် နာမ်စားကို ----- ဟုခေါ်သည်။
- (ခ) နာမ်ကိုညွန့်ပြခြင်းဖြင့် အထူးပြုသည့်ပုဒ်ကို ----- ဟုခေါ်သည်။
- (ဂ) ‘ထိုပညာရှိမျိုးကိုချဉ်းကပ်သင့်သည်’ ဟူသောဝါကျ၌ ထိုသည် ----- ဖြစ်သည်။
- (ဃ) ‘ဤသို့လော၊ ထိုသို့သွားနှင့် အငှားခန္ဓာ မြှောင်ရတယ်’ဟူသော စာသား၌ ဤ နှင့် ထို တို့သည် ----- ဖြစ်သည်။
- (င) ‘ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်း’ တို့၏ နောက်၌ နာမ်၊ နာမ်စားပုဒ် တစ်ခုခုပါလျှင် အဆိုပါ ဤ၊ သည်၊ ထို၊ ၎င်း၊ ယင်းတို့သည် ----- ဖြစ်သည်။ နောက်၌ နာမ်၊ နာမ်စားပုဒ် တစ်ခုခုမပါလျှင် ယင်းတို့သည် ----- ဖြစ်သည်။

ကြိယာဝိသေသန

ကြိယာဝိသေသန

၂၂။ ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ကြိယာဝိသေသန ဟုခေါ်သည်။

(အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြိယာဝိသေသန ၂) မျိုးရှိသည်အနက် **အချိန်ပြကြိယာဝိသေသန** နှင့် **အမူအရာပြကြိယာဝိသေသန** တို့အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)၌မူ ကျန်ရှိသောကြိယာဝိသေသန (၃) မျိုး အကြောင်းကို ဆက်လက် ဖော်ပြမည်။)

၂၃။ ကျန်ရှိသော ကြိယာဝိသေသန(၃) မျိုးတို့မှာ-

- (က) အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန
- (ခ) ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန
- (ဂ) အမေးကြိယာဝိသေသနတို့ ဖြစ်ကြသည်။

၂၄။ **အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန။** အခြေအနေကိုပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကိုအထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနကို **အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန** ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ကန့်လန့်၊ သည်းထန်စွာ၊ သပ်သပ်ရပ်ရပ်၊ အသေအချာ၊ ဧကန်၊ အမှန်၊ စင်စစ်၊ မုချ။

(က) သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်သည် လမ်းပေါ်၌ ကန့်လန့်လဲကျနေသည်။

(ဤဝါကျ၌ သစ်ပင်ကြီးသည် လမ်းပေါ်၌ မည်သို့လဲကျနေသည်ကို **ကန့်လန့်** ဟူသော ပုဒ်ကပြသည်။ **ကန့်လန့်** ဟူသောပုဒ်သည် သစ်ပင်ကြီးလဲကျပုံ အခြေအနေကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် **လဲကျ** ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် **ကန့်လန့်** သည် **အခြေအနေပြကြိယာဝိသေသန** ဖြစ်သည်။)

- (ခ) ယနေ့နံနက် မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသည်။
- (ဂ) စာအုပ်များကို စားပွဲပေါ်တွင် သပ်သပ်ရပ်ရပ် စီထားပါ။
- (ဃ) ကြိုးစားလျှင် မုချအောင်မြင်မည်။
- (င) သူ့အကြောင်းကို ကျွန်တော် အသေအချာသိပါသည်။

(သည်းထန်စွာ၊ သပ်သပ်ရပ်ရပ်၊ မုချ၊ အသေအချာ စသော အခြေအနေပြ ကြိယာဝိသေသနတို့၏ အသုံးကို အထက်ပါ ဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

၂၅။ **ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန။** မည်ရွေ့မည်မျှပမာဏကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနကို **ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန** ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ များများ၊ လုံးဝ၊ အကုန်၊ အလွန်၊ များစွာ၊ နည်းနည်း၊ အနည်းငယ်၊ အဆမတန်။

(က) အစာကို များများ စားလျှင် ဘေးဖြစ်တတ်သည်။

(ဤဝါကျ၌ အစားများလျှင် ဘေး ဖြစ်တတ်သည်ကို များများ ဟူသော ပုဒ်ကပြသည်။ များများ ဟူသော ပုဒ်သည် အစာကို မည်ရွှေ့မည်မျှ စားကြောင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် စား ဟူသော ကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် များများ သည် ပမာဏပြုကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

(ခ) စကားကို နည်းနည်းပြော၍ အလုပ်များကို များများလုပ်ပါ။

(ဂ) အစားကို အကုန်စား၊ စကားကို အကုန်မပြောနှင့်။

(ဃ) မူးယစ်ဆေးဝါး သုံးစွဲခြင်းကို လုံးဝ ရှောင်ကြဉ်သင့်သည်။

(င) ရွှေတိုဂုံစေတီတော်ကြီးသည် အလွန်သပွယ်သည်။

(နည်းနည်း၊ အကုန်၊ လုံးဝ၊ အလွန် စသော ပမာဏပြုကြိယာဝိသေသနတို့၏ အသုံးကို အထက်ပါဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

၂၆။ အမေးကြိယာဝိသေသန။ မေးမြန်းခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသနကို အမေး ကြိယာဝိသေသန ဟုခေါ်သည်။

သာကေ။ မည်သို့၊ မည်မျှ၊ မည်ကဲ့သို့၊ ဘယ်လောက်၊ ဘယ်လို။

(က) အစာကို ကြေညက်အောင် မည်သို့ စားရမည်နည်း။

(ဤဝါကျ၌ မည်သို့ ဟူသော ပုဒ်သည် အစာမည်သို့ စားသင့်ကြောင်းကို မေးမြန်းခြင်းဖြင့် စား ဟူသောကြိယာကို အထူးပြုသည်။ ထို့ကြောင့် မည်သို့သည် မေးမြန်းခြင်းသဘော သက်ရောက် သော အမေးကြိယာဝိသေသန ဖြစ်သည်။)

(ခ) ကျောင်းသင်ခန်းစာများကို မည်ကဲ့သို့ ကျက်သင့်သနည်း။

(ဂ) ဤသရက်သီးသည် မည်မျှ ချိုသနည်း။

(ဃ) သူ့အကြောင်းကို မင်း ဘယ်လောက် သိသလဲ။

(င) လူချစ်လူခင်များလိုလျှင် စကားကို ဘယ်လို ပြောသင့်သလဲ။

(မည်ကဲ့သို့၊ မည်မျှ၊ ဘယ်လောက်၊ ဘယ်လို စသော အမေးကြိယာဝိသေသနတို့၏ အသုံးကို အထက်ပါဝါကျများတွင် လေ့လာနိုင်သည်။)

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ကြိယာဝိသေသန မည်မျှရှိသနည်း။
- ၂။ အခြေအနေပြ ကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အခြေအနေပြ ကြိယာဝိသေသန (၃) ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။
- ၃။ ပမာဏပြကြိယာဝိသေသနဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ပမာဏပြကြိယာဝိသေသန (၃)ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။
- ၄။ အမေးကြိယာဝိသေသန ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အမေးကြိယာဝိသေသန (၃) ခုကိုဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။
- ၅။ ကွက်လပ်များကိုဖြည့်ပါ။

- (က) ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (ခ) အခြေအနေကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသော ပုဒ်ကို ----- ဟုခေါ်သည်။
- (ဂ) ပမာဏကို ပြခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (ဃ) မေးမြန်းခြင်းဖြင့် ကြိယာကို အထူးပြုသောပုဒ်ကို ----- ဟု ခေါ်သည်။
- (င) အဟုန်ပြင်းစွာ၊ မတ်တတ်၊ တွဲလောင်း၊ အမှန်၊ စင်စစ် တို့သည် ----- ကြိယာဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။
- (စ) အချို့၊ အဆမတန်၊ လုံးဝ၊ နည်းနည်း၊ များများ တို့သည် ----- ကြိယာဝိသေသနများ ဖြစ်ကြသည်။

၆။ အောက်ပါဝါကျများရှိ ကြိယာဝိသေသနတို့ကို မျဉ်းသားပါ။ ၎င်းတို့သည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အရမည်သည့် ကြိယာဝိသေသနဖြစ်သည်ကိုလည်း ဖော်ပြပါ။

- (က) ဤစာပိုဒ်၏ ဆိုလိုရင်းကို အနည်းငယ် ရှင်းပြပါ။
- (ခ) စာအုပ်များကို စားပွဲပေါ်မှာ သပ်သပ်ရပ်ရပ် စီထားပါ။
- (ဂ) ငါတို့အဖွဲ့သည် ပြိုင်ပွဲတွင် မုချ အောင်နိုင်ရမည်။
- (ဃ) တပေါင်းလတွင် နေသည် အလွန် ပူပြင်း၏။
- (င) ဤပုစ္ဆာကို သင် မည်ကဲ့သို့ တွက်မည်နည်း။
- (စ) ထိုကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ကျွန်တော် အတော်အတန် သိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။
- (ဆ) လွန်ခဲ့သော ညက မိုးသည်းထန်စွာ ရွာသည်။
- (ဇ) ဤအဆိုကို လုံးဝ သဘောမတူပါ။
- (ဈ) ကျောင်းသို့ သင်မည်သို့ သွားမည်နည်း။
- (ည) ဇူဇူကာပုဏ္ဏားသည် အစာကို အဆမတန် စားသဖြင့် အသက်ဆုံးရှုံးရလေသည်။

ဝိဘတ်

ဝိဘတ်

၂၇။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တားဖြစ်သည်။ ကံဖြစ်သည် စသည်ကို လည်းကောင်း၊ ကြိယာ၏ နောက်၌ တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကို လည်းကောင်း ဝေဖန်ပိုင်းခြားပြသော စကားလုံးကို **ဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။

၂၈။ ဝိဘတ် (၂)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝိဘတ် (၂)မျိုးတို့မှာ -

(က) နာမ်ဝိဘတ်

(ခ) ကြိယာဝိဘတ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

(နာမ်ဝိဘတ်(၉)မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၂)၌လည်းကောင်း၊ ကျန်ရှိသော နာမ်ဝိဘတ်

(၈) မျိုးအကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ လည်းကောင်းဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ(၁)၊ အခန်း(၄)

၌မူ ကြိယာဝိဘတ် အကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၂၉။ **ကြိယာဝိဘတ်**။ ကြိယာ၏နောက်၌ တည်၍ ၎င်းကြိယာ၏ ကာလနှင့် အမျိုးအစားကို ဝေဖန် ပိုင်းခြားပြသောဝိဘတ်ကို **ကြိယာဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။

၃၀။ ကြိယာဝိဘတ် (၂)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝိဘတ် (၂)မျိုးတို့မှာ-

(က) ကာလပြကြိယာဝိဘတ်

(ခ) အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃၁။ **ကာလပြကြိယာဝိဘတ်**။ ကြိယာ၏ ပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သည့် အချိန်ကာလကို ပြသော ဝိဘတ်ကို **ကာလပြကြိယာဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။

၃၂။ ကာလပြကြိယာဝိဘတ်(၃)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝိဘတ် (၃)မျိုးတို့မှာ-

(က) ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်

(ခ) အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်

(ဂ) အနာဂတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃၃။ (က) **ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်**။ ကြိယာ၏ ပြုဆဲ၊ ဖြစ်ဆဲ၊ ရှိဆဲကာလကို ဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို **ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။ ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်တို့မှာ သည်၊ ၏၊ ဖြီ တို့ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက။

- (၁) ယနေ့ ရာသီတု သာယာသည်/၏။
- (၂) မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မြို့၌ နေသည်/၏။
- (၃) လကမ္ဘာသို့ လူသားများ ရောက်ပြီ။
- (၄) မီးရထားသည် ဘူတာရုံသို့ ဝင်လာပြီ။
- (၅) ကျွန်တော့်တင် ငွေငါးရာ ရှိသည်။

(ခ) အငါးဘိယောလပြကြိယာဝိဘတ်။ ကြိယာ၏ပြုပြီး၊ ဖြစ်ပြီး၊ ရှိပြီး ကာလကို ဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။ အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်တို့မှာ သည်၊ ၏၊ ဗ တို့ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက။

- (၁) မနေ့က ရာသီဥတု သာယာသည်/၏။
- (၂) လွန်ခဲ့သော ငါးနှစ်က မောင်သံချောင်းသည် ရန်ကုန်မြို့၌ နေသည်/၏။
- (၃) စောစောကပင် မီးရထားဝင်သွားပြီ။
- (၄) ဦးဘသည် စစ်အတွင်းက ကျောင်းဆရာလုပ်သည်/၏။
- (၅) သူ ပြန်သွားပြီ။

(ဂ) အနာဂတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်။ ကြိယာ၏ ပြုလတ္တံ့၊ ဖြစ်လတ္တံ့၊ ရှိလတ္တံ့ ကာလကို ဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို အနာဂတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။ အနာဂတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ် တို့မှာ မည်၊ လိမ့်မည်၊ အံ့၊ လတ္တံ့ တို့ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက။

- (၁) မနက်ဖြန် မောင်ရေခဲ ပြန်လာမည်/လိမ့်မည်။
- (၂) မန္တလေး-ရန်ကုန်အစုန်အမြန်ရထားသည် မကြာမီ ဆိုက်မည်/လိမ့်မည်။
- (၃) မိုးကောင်းသောကြောင့် စပါးအောင်အံ့/လတ္တံ့။
- (၄) ဤအမှုကို ဆောင်ရွက်လျှင် အများက ချီးမွမ်းကြအံ့/လတ္တံ့။
- (၅) မူးယစ်ဆေးဝါးကို သုံးလျှင် လူမျိုးပါ ပြုန်းမည်/လိမ့်မည်။

၃၄။ အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်။ ကြိယာ၏အမျိုးအစားကိုဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို အမျိုးအစား ပြကြိယာဝိဘတ် ဟုခေါ်သည်။

- ၃၅။ အမျိုးအစားပြုကြိယာဝိဘတ် (၄)မျိုးရှိသည်။ ယင်းဝိဘတ် (၄)မျိုးတို့မှာ-
- (က) စေခိုင်းဝိဘတ်
 - (ခ) ညှိနှိုင်းဝိဘတ်
 - (ဂ) ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်
 - (ဃ) အမိန့်ချဝိဘတ် တို့ဖြစ်ကြသည်။

၃၆။ (က) **စေခိုင်းဝိဘတ်**။ စေခိုင်းခြင်းကိုပြုသည့် ဝိဘတ်ကို **စေခိုင်းဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။ စေခိုင်းဝိဘတ်မှာ လော့ ဖြစ်သည်။

သာဓက။

- (၁) ဤအကြောင်းကို ချက်ချင်းပြောကြားပါလော့။
- (၂) ငါ့အား အမှန်အတိုင်း ပြောကြားလော့။
- (၃) သွေးစည်းညီညွတ်ကြလော့။

(ခ) **ညှိနှိုင်းဝိဘတ်**။ ဆောင်ရွက်သူအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းခြင်းကိုပြုသည့် ဝိဘတ်ကို **ညှိနှိုင်းဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။ ညှိနှိုင်းဝိဘတ်တို့မှာ **စို၊ ရအောင်** တို့ဖြစ်သည်။

သာဓက။

- (၁) အချိန်တန်ပြီမို့ အိမ်ပြန်စို့။
- (၂) ယနေ့ကစ၍ အကျိုးများအောင် ကြိုးစားစို့။
- (၃) ကျောင်းပိတ်ရက်မှာ သင်တန်းတက်ရအောင်။

(ဂ) **ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်**။ ခွင့်တောင်းခြင်း၊ ဆုတောင်းမေတ္တာပို့သခြင်း၊ ကျိန်ဆဲခြင်း စသော အလိုဆန္ဒတို့ကို ဖော်ပြသည့်ဝိဘတ်ကို **ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။ ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်တို့မှာ **ပါရစေ၊ ပါစေ** တို့ဖြစ်ကြသည်။

သာဓက။

- (၁) ကျွန်တော်ကြည့်ပါရစေ။
- (၂) ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ။
- (၃) သွားလေရာ ဘေးတွေ့ပါစေ။

(ဃ) **အမိန့်ချဝိဘတ်**။ အမိန့်ပေးခြင်းကို ဖော်ပြသည့် ဝိဘတ်ကို **အမိန့်ချဝိဘတ်** ဟုခေါ်သည်။ အမိန့်ချဝိဘတ်မှာ **စေ** ဖြစ်သည်။

သာဓက။

- (၁) အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ်သုံးနှစ် ကျခံစေ။
- (၂) ဤအမှုမှ တရားသေ လွတ်စေ။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ နာမ်ဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ ကြိယာဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၃။ ကာလပြကြိယာဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ကာလပြကြိယာဝိဘတ် (၃)မျိုး၏ အမည်ကို သာဓက ဝါကျတစ်ခုစီနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။
- ၄။ အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ် (၄)မျိုး၏ အမည်ကို သာဓကဝါကျတစ်ခုစီနှင့်တကွ ဖော်ပြပါ။
- ၅။ စေခိုင်းဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ စေခိုင်းဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျ (၃)ခု ဖွဲ့ပါ။
- ၆။ ညှိနှိုင်းဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ညှိနှိုင်းဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျ (၃)ခု ဖွဲ့ပါ။
- ၇။ ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျ (၃)ခု ဖွဲ့ပါ။
- ၈။ အမိန့်ချဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ အမိန့်ချဝိဘတ်ဖြင့် ဝါကျ (၃)ခု ဖွဲ့ပါ။
- ၉။ ပေးထားသောဝါကျများရှိ ဝိဘတ်တို့ကို မျဉ်းသား၍ နာမ်ဝိဘတ်ဖြစ်သည်၊ ကြိယာဝိဘတ်ဖြစ်သည်ကို ခွဲခြားပြပါ။ ၎င်းတို့၏ အမျိုးအမည်များကိုလည်း ဖော်ပြပါ။
 - (က) ကျန်းမာရေးအတွက် သန့်ရှင်းသောအစားအစာများကို နေ့စဉ်စားသင့်၏။
 - (ခ) နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက်တွင် ဆရာနှင့် သူ၏တပည့်များသည် လေ့လာရေးခရီး ထွက်ကြမည်။
 - (ဂ) ပညာရေးဆွေးနွေးပွဲပြီးပြီ။
 - (ဃ) အောင်ပွဲရ မြန်မာ့လက်ရွေးစင်အားကစားသမားများသည် နက်ဖြန်နံနက်တွင် မိခင်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိကြမည်။
 - (င) စစ်တောင်းမြစ်ရေသည် နောက်နှစ်ဆယ့်လေးနာရီအတွင်း စိုးရိမ်ရေမှတ်သို့ရောက်မည်။
 - (စ) ဤအမှုကို ပလပ်စေဟု တရားသူကြီးက အမိန့်ချပြီးပြီ။
 - (ဆ) လုံ့လဝီရိယရှိသူသည် တစ်နေ့တွင် မုချအောင်မြင်ရမည်။
 - (ဇ) စောစောအိပ်လို့၊ စောစောထလို့၊ စောစောလမ်းလျှောက်ကြပါစို့။
 - (ဈ) ကျန်စစ်သားမင်းကြီးသည် အာနန္ဒာစေတီကို တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူသည်။
 - (ည) ကျန်းမာခြင်းသည် လာဘ်တစ်ပါးဖြစ်သည်။
 - (ဋ) ရွာလမ်းဖောက်ရာမှာ လုပ်အားပေးကြရအောင်။

(၄) ကျန်းမာ ချမ်းသာကြပါစေ။

(၅) ချစ်စကိုရှည်စေ၊ မုန်းစကို တိုစေ။

(၆) အဖေအမေတို့ စိတ်ပူနေကြမည်၊ အိမ်ပြန်ဖို့။

(၇) ကြိုးစားခြင်းသည် အောင်မြင်ခြင်း၏ လမ်းစဖြစ်သည်။

၁၀။ ပေးထားသော ဝါကျများရှိ ကွက်လပ်တို့တွင် ဆီလျော်သော နာမ်ဝိဘတ်နှင့် ကြိယာဝိဘတ်များကို ဖြည့်ပါ။

(က) မကြာမီ အမေ ပြန်ရောက်စော့ -----။

(ခ) ကျွန်တော်တို့ ----- လွန်ခဲ့သော လ ----- လပတ်စာမေးပွဲဖြေကြရ -----

--။

(ဂ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ရိုင်းပင်းကူညီကြ -----။

(ဃ) လာမည့် တနင်္ဂနွေနေ့ ----- ကျွန်တော်တို့ သူငယ်ချင်းတစ်စု ပျော်ပွဲစား သွားကြ -----။

(င) ကျောင်းဆင်းလျှင် ငါတို့ ကစားကြ -----။

(စ) ကျောင်းပိတ်ရက် ----- မိဘ ----- ကူပါ။

(ဆ) တရားသူကြီး ----- မောင်ပု ----- အမှု ----- တရားသေလွတ် -----
--- ဟု စီရင်ချက်ချလိုက် -----။

(ဇ) အောက်ဆီဂျင် ----- လေထက်ပေါ့ -----။

(ဈ) လာမည့်ဘေး၊ ဝေး -----။

(ည) တပို့တွဲလ ----- ထမနဲ ထိုးကြ -----။

သမ္မန္တ

သမ္မန္တ

၃၇။ ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဖြစ်စေ၊ ဝါကျအချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို သမ္မန္တ ဟုခေါ်သည်။

၃၈။ သမ္မန္တ (၃)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

(က) ပုဒ်ဆက် သမ္မန္တ

(ခ) ဝါကျဆက် သမ္မန္တ

(ဂ) အဓိပ္ပာယ်ဆက် သမ္မန္တ တို့ဖြစ်ကြသည်။

(ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တအကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃)၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း

(၄) ၌မူ ဝါကျဆက်သမ္မန္တ နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တ တို့အကြောင်းကို ဖော်ပြမည်။)

၃၉။ ဝါကျဆက်သမ္မန္တ။ ဝါကျအချင်းချင်း ဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တကို ဝါကျဆက်သမ္မန္တ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ နှင့်တစ်ပြိုင်နက်၊ သကဲ့သို့၊ စေရန်၊ လျှင်၊ ရှိ၊ လျက်၊ သော်လည်း။

(က) နှင့်တစ်ပြိုင်နက်။ အချိန်ပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တဖြစ်သည်။

(၁) မိုးသံကိုကြားရသည်။

(၂) လယ်သမားတို့သည် ထွန်တုံးကို ပြင်ကြပြီ။

(၃) မိုးသံကိုကြားသည် နှင့်တစ်ပြိုင်နက် လယ်သမားတို့သည် ထွန်တုံးကိုပြင်ကြပြီ။

ဝါကျ(၁)နှင့်(၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျများဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဟူသော သမ္မန္တဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။

မိုးဦးကျအခါ၌ လယ်သမားတို့ ထွန်တုံးပြင်ကြကြောင်းကို နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ဟူသော သမ္မန္တက ပြသည်။ ထို့ကြောင့် နှင့်တစ်ပြိုင်နက်သည် အချိန်ပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းတူ နှင့်၊ သောအခါ၊ လျက်၊ စဉ်၊ ပတ်လုံး၊ အတွင်း စသည်တို့သည်လည်း အချိန်ပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္မန္တများ ဖြစ်ကြသည်။)

(ခ) သကဲ့သို့။ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တ ဖြစ်သည်။

- (၁) ထူးချွန်သော ကျောင်းသားများသည် စာကြိုးစားကြသည်။
- (၂) ကျွန်ုပ်တို့လည်း စာကြိုးစားကြသည်။
- (၃) ထူးချွန်သော ကျောင်းသားများ စာကြိုးစားသကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့လည်း စာကြိုးစားကြသည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို သကဲ့သို့ ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။

ထူးချွန်သော ကျောင်းသားများ၏ စာကြိုးစားမှုနှင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ စာကြိုးစားမှုကို သကဲ့သို့ ဟူသော သမ္ပန္နက နှိုင်းယှဉ်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် သကဲ့သို့သည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ ထက်၊ နည်းတူ၊ သလောက်၊ အတိုင်း စသည် တို့သည်လည်း နှိုင်းယှဉ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န များဖြစ်ကြသည်။)

(ဂ) **စေရန်။** အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာကို မျှော်လင့်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ်သည်။

- (၁) နိုင်ငံ၏စီးပွားရေး တိုးတက်သည်။
- (၂) ကုန်များကို အဆင့်မီ ထုတ်လုပ်ရမည်။
- (၃) မှိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်စေရန် ကုန်များကို အဆင့်မီ ထုတ်လုပ်ရမည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို စေရန် ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။

နိုင်ငံ၏ စီးပွားတိုးတက်မှုကို ရည်မှန်း၍ ကုန်များကို အဆင့်မီထုတ်လုပ်သင့်ကြောင်းကို စေရန် ဟူသော သမ္ပန္နကပြသည်။ ထို့ကြောင့် စေရန်သည် အကျိုးမျှော်လင့်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ အောင်၊ အံ့သောငှာ၊ ရန်၊ အတွက် စသည်တို့သည်လည်း အကျိုးမျှော်လင့်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္နများဖြစ်ကြသည်။)

(ဃ) **လျှင်။** ကန့်သတ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

- (၁) စာမေးပွဲအောင်သည်။
- (၂) အတန်းတက်ရမည်။
- (၃) စာမေးပွဲအောင်လျှင် အတန်းတက်ရမည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို လျှင် ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျဖြစ်လာသည်။

အတန်းတက်ရန်အတွက် စာမေးပွဲအောင်ရမည်ဖြစ်ကြောင်းကို လျှင်ဟူသော သမ္ပန္နက ကန့်သတ်ပြသည်။ ထို့ကြောင့် လျှင်သည် ကန့်သတ်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ မှ၊ က၊ သော် စသည်တို့သည်လည်း ကန့်သတ်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္နများ ဖြစ်ကြသည်။)

(င) ၍။ အကြောင်းပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(၁) မိုးလေဝသ မှန်ကန်သည်။

(၂) စပါး အထွက်တိုးသည်။

(၃) မိုးလေဝသ မှန်ကန်၍ စပါးအထွက်တိုးသည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြား ဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို ၍ ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျဖြစ်လာသည်။

စပါး အထွက်တိုးရခြင်း၏ အကြောင်းရင်းသည် မိုးလေဝသမှန်ကန်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းကို ၍ ဟူသော သမ္ပန္နကပြသည်။ ထို့ကြောင့် ၍သည် အကြောင်းပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ သောကြောင့်၊ ရကား၊ သည့်အတွက်၊ သဖြင့် စသည်တို့ သည်လည်း အကြောင်းပြခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော ဝါကျဆက်သမ္ပန္န များဖြစ်ကြသည်။)

(စ) ၍။ တစ်ခုပြီးတစ်ခုဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ်သည်။

(၁) ခွေးသည် အမဲကင်ကို ပစ်ချသည်။

(၂) ခွေးသည် လွတ်ရာသို့ ပြေးလေ၏။

(၃) ခွေးသည် အမဲကင်ကို ပစ်ချ၍ လွတ်ရာသို့ ပြေးလေ၏။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို ၍ ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။

ခွေးသည် အမဲကင်ကို ပစ်ချခြင်း၊ လွတ်ရာသို့ ပြေးခြင်းဟူသည့် ဆောင်ရွက်မှု (၂)ခုကို တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ၍ဟူသော သမ္ပန္နကပြသည်။ ထို့ကြောင့် ၍သည် တစ်ခုပြီးတစ်ခု

ဆောင်ရွက်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** ဖြစ်သည်။
(ထိုနည်းအတူ **ကာ၊ ပြီး** စသည်တို့သည်လည်း တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** များဖြစ်ကြသည်။)

(ဆ) **လျက်။** တစ်ပြိုင်နက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ်သည်။

- (၁) တောသူလုံမေတို့သည် ရေအိုးကိုယ်စီ ရွက်လာကြသည်။
 - (၂) တောသူလုံမေတို့သည် ရွာလယ်ရေကန်မှ ပြန်လာကြသည်။
 - (၃) တောသူလုံမေတို့သည် ရေအိုးကိုယ်စီရွက်လျက် ရွာလယ်ရေကန်မှ ဖြန်လာကြသည်။
- ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြား ဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို **လျက်** ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။
တောသူလုံမေတို့သည် ရေအိုးရွက်ခြင်း၊ ရေကန်မှ ပြန်လာခြင်းဟူသည့် ဆောင်ရွက်မှု (၂)ခုကို တစ်ပြိုင်နက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း **လျက်**ဟူသော သမ္ပန္နကပြသည်။ ထို့ကြောင့် **လျက်**သည် တစ်ပြိုင်နက် ဆောင်ရွက်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ **ကာ၊ စဉ်၊ တုန်း** စသည်တို့သည်လည်း တစ်ပြိုင်နက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** များဖြစ်ကြသည်။)

(ဇ) **သော်လည်း။** ဆန့်ကျင်အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ်သည်။

- (၁) သူ အမြန်ပြေးသွားသည်။
 - (၂) သူ မီးရထား မမီလိုက်ပါ။
 - (၃) သူ အမြန်ပြေးသွားသော်လည်း မီးရထား မမီလိုက်ပါ။
- ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျများကို **သော်လည်း** ဟူသော သမ္ပန္နဖြင့် ဆက်လိုက်သောအခါ တတိယဝါကျ ဖြစ်လာသည်။
မီးရထားမထွက်ခင် အချိန်မီရောက်ရှိရေးအတွက် ကြိုးစားအားထုတ်မှုသည် အချည်းနှီးဖြစ်ရပုံကို **သော်လည်း** ဟူသော သမ္ပန္နကပြသည်။ ထို့ကြောင့် **သော်လည်း**သည် ဆန့်ကျင်ခြင်းအနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** ဖြစ်သည်။

(ထိုနည်းအတူ **ဘဲ၊ ဘဲနှင့်၊ လျက်၊ ဘဲလျက်နှင့်၊ စေကာမူ** စသည်တို့သည်လည်း ဆန့်ကျင်ခြင်း အနက်ဖြင့် ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** များဖြစ်ကြသည်။)

၄၀။ **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဘန္ဒ**။ သီးခြားဝါကျတို့၌ပါရှိသော အဓိပ္ပာယ်အချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသည့် သမ္ဘန္ဒကို **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဘန္ဒ** ဟုခေါ်သည်။
သာကေ။ ထို့ကြောင့်၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်၊ အကြောင်းမူကား၊ ထို့ပြင်၊ ထို့နောက်၊ သို့ရာတွင်၊ ထိုအခါ။

(က) **ထို့ကြောင့်**။ အကြောင်းပြခြင်းအနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ဘန္ဒ ဖြစ်သည်။

(၁) အင်းဝဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင်သည် စာဆိုတော်များကို အားပေးချီးမြှောက်တော်မူသည်။

(၂) အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားသည်။

(၃) အင်းဝဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင်သည် စာဆိုတော်များကို အားပေးချီးမြှောက်တော်မူသည်။

ထို့ကြောင့် အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားသည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြား ဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျ နှစ်ခုကို အမှတ်(၃)အတိုင်း ထို့ကြောင့် နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားခြင်းမှာ အကျိုးဖြစ်၍ အင်းဝဘုရင်ဒုတိယမင်းခေါင်က စာဆိုတော်များကို အားပေးချီးမြှောက်ခြင်းမှာ အကြောင်းဖြစ်သည်။ ဤသို့ အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်မှုကို **ထို့ကြောင့်**ဟူသော **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဘန္ဒ**က ဖော်ပြသည်။

(ဤကဲ့သို့ အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်မှုကို ဖော်ပြသော အခြား အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဘန္ဒများမှာ သို့ဖြစ်၍၊ သို့ဖြစ်သောကြောင့် စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။)

(ခ) **အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်**။ အကြောင်းပြခြင်းအနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ဘန္ဒဖြစ်သည်။

(၁) အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားသည်။

(၂) အင်းဝဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင်သည် စာဆိုတော်များကို အားပေးချီးမြှောက်တော်မူသည်။

(၃) အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားသည်။ **အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်** အင်းဝဘုရင် ဒုတိယမင်းခေါင်သည် စာဆိုတော်များကို အားပေးချီးမြှောက်တော်မူသည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျ နှစ်ခုကို အမှတ်(၃)အတိုင်း **အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်**နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

အင်းဝခေတ်၌ စာပေထွန်းကားခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ဒုတိယမင်းခေါင်၏ အားပေးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူသော အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်မှုကို **အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်** ဟူသော **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ဘန္ဒ**က ဖော်ပြသည်။

(ဤကဲ့သို့ အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်မှုကို ဖော်ပြသော အခြားအဓိပ္ပာယ်ဆက် သမ္ပန္နများမှာ အကြောင်းမူကား၊ အကြောင်းမှာကား၊ အကြောင်းမှာမူ၊ အကြောင်းသော်ကား စသည်တို့ဖြစ်ကြ သည်။)

(ဂ) **ထို့ပြင်။** ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသောသမ္ပန္နဖြစ်သည်။

(၁) သတင်းစာထဲ၌ ပြည်တွင်းပြည်ပသတင်းများပါသည်။

(၂) သတင်းစာထဲ၌ ပြည်တွင်းပြည်ပဆောင်းပါးများပါသည်။

(၃) သတင်းစာထဲ၌ပြည်တွင်းပြည်ပသတင်းများပါသည်။ထို့ပြင် ဆောင်းပါးများလည်းပါသည်။ ဝါကျ(၁)နှင့်(၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျနှစ်ခုကို အမှတ် (၃)အတိုင်း ထို့ပြင် နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

ရှေ့ကဖော်ပြခဲ့သည့် အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်နှင့် နောက်၌ဖော်ပြမည့် အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်ကို ထို့ပြင်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္နက ပေါင်းစည်းဖော်ပြသည်။

(ဤကဲ့သို့ ပေါင်းစည်းမှုကိုပြသော အခြားအဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္နများမှာ ၎င်းပြင်၊ သည့်ပြင် စသည် တို့ ဖြစ်ကြသည်။)

(ဃ) **ထို့နောက်။** တစ်ခုပြီးလျှင် တစ်ခုဆောင်ရွက်ခြင်းအနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက် စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ်သည်။

(၁) ဦးကြီးသည် လယ်ကို ထွန်သည်။

(၂) သူသည် ပျိုးကြသည်။

(၃) ဦးကြီးသည် လယ်ကိုထွန်သည်။ ထို့နောက် သူသည်ပျိုးကြသည်။

ဝါကျ(၁)နှင့် (၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျ နှစ်ခုကို အမှတ်(၃)အတိုင်း ထို့နောက် နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

ဦးကြီး၏ ပထမဆောင်ရွက်မှုမှာ လယ်ထွန်ခြင်းဖြစ်၍ ဒုတိယဆောင်ရွက်မှုမှာ ပျိုးကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုပြီး၍ နောက်တစ်ခုဆက်လက် ဆောင်ရွက်ကြောင်းကို ထို့နောက် ဟူသော သမ္ပန္နက ဖော်ပြသည်။

(ဤကဲ့သို့ တစ်ခုပြီးလျှင်တစ်ခု ဆောင်ရွက်ကြောင်းဖော်ပြသော အခြားအဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္နများ မှာ ၎င်းနောက်၊ သည့်နောက် စသည်တို့ဖြစ်ကြသည်။)

(င) **သို့ရာတွင်။** ဆန့်ကျင်ခြင်းအနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္ပန္နဖြစ် သည်။

- (၁) သူသည်ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောဆိုတတ်သည်။
- (၂) သူသည် စိတ်သဘောထား ကောင်းသည်။
- (၃) သူသည် ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောဆိုတတ်သည်။ သို့ရာတွင်သူသည် စိတ်သဘောထား ကောင်းသည်။

ဝါကျ (၁)နှင့်(၂)တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျနှစ်ခုကို အမှတ်(၃)အတိုင်း **သို့ရာတွင်**နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

လူတစ်ဦး၏အမူအရာနှင့် စိတ်ရင်းသဘောထားတို့သည် ရံဖန်ရံခါ၌ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုသို့ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်တတ်ကြောင်းကို **သို့ရာတွင်**ဟူသော **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တ**က ဖော်ပြသည်။

(ဤကဲ့သို့ ဆန့်ကျင်အနက်ကို ဖော်ပြသော အခြားသမ္မန္တများမှာ **သို့သော်လည်း၊ သို့ဖြစ်သော်လည်း၊ သို့တစေ၊ သို့ပေမည်၊ သို့ပေမင့်၊ သို့ဖြစ်စေကာမူ** စသည်တို့ ဖြစ်ကြသည်။)

- (စ) **ထိုအခါ**။ အချိန်ပြခြင်း အနက်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တဖြစ်သည်။
- (၁) တန်ခူးလ၌ သင်္ကြန်ပွဲတော်ကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်။
- (၂) လူငယ်လူရွယ်များသည် အတာရေသဘင်ကို ပျော်ပျော်ပါးပါး ဆင်နွှဲကြသည်။
- (၃) တန်ခူးလ၌ သင်္ကြန်ပွဲတော်ကို ကျင်းပလေ့ရှိသည်။ **ထိုအခါ** လူငယ်လူရွယ်များသည် အတာရေသဘင်ကို ပျော်ပျော်ပါးပါး ဆင်နွှဲကြသည်။

ဝါကျ (၁) နှင့် (၂) တို့သည် သီးခြားဝါကျရိုးများ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုဝါကျ နှစ်ခုကို အမှတ်(၃) အတိုင်း **ထိုအခါ**နှင့် ဆက်နိုင်သည်။

သင်္ကြန်ပွဲတော်ကျင်းပချိန်၌ လူငယ်များနွှဲပျော်ကြပုံကို **ထိုအခါ**ဟူသော **အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တ**က ဖော်ပြသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ သမ္မန္တဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။
- ၂။ ဝါကျဆက်သမ္မန္တဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဝါကျဆက်သမ္မန္တနှင့် ပုဒ်ဆက်သမ္မန္တတို့ ခြားနားပုံကို သာဓကဝါကျ တစ်ခုစီဖြင့် ရှင်းပြပါ။
- ၃။ အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တဆိုသည်မှာဘယ်နည်း။ ဝါကျဆက်သမ္မန္တနှင့် အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တတို့ခြားနားပုံကို သာဓကတစ်ခုစီဖြင့် ရှင်းပြပါ။
- ၄။ အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တ (၅)ခုကို ဖော်ပြ၍ ဝါကျတစ်ခုစီ၌ သုံးပြုပါ။
- ၅။ ကွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။

- (က) ----- အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ----- အချင်းချင်းကိုဖြစ်စေ၊ ----- အချင်းချင်း ကိုဖြစ်စေ ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးကို သမ္မန္တဟု ခေါ်သည်။
- (ခ) ဝါကျအချင်းချင်းဆက်စပ်ပေးသော သမ္မန္တကို ----- သမ္မန္တဟု ခေါ်သည်။
- (ဂ) ----- သမ္မန္တသည် ပုဒ်အချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေး၍ ----- သမ္မန္တသည် သီးခြားဝါကျ နှစ်ခု၌ ပါရှိသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆက်စပ်ပေးသည်။

၆။ ပေးထားသောဝါကျများရှိ ကွက်လပ်တို့တွင် ဆီလျော်သော ဝါကျဆက်သမ္မန္တတို့ကိုဖြည့်ပါ။

- (က) မူးယစ်ဆေးဝါးကို သုံး ----- လူညွန့်တုံးမည်။
- (ခ) မောင်ကံကောင်းသည် စာကြိုးစား ----- ဂုဏ်ထူးလေးဘာသာရသည်။
- (ဂ) နွေရာသီကျောင်းပိတ်ရက် ----- စက်ရုံအလုပ်ရုံများ၌ လုပ်အားပေး ကြမည်။
- (ဃ) ကြိုးစား ----- မုချ အောင်မြင်မည်။
- (င) မိုးရွာ ----- ပျိုးသာမည်။
- (စ) ညီညာ ----- ပြည်သာမည်။
- (ဆ) ဘကြီးဖြိုးသည် ပက်လက်ကုလားထိုင်ပေါ်တွင် ထိုင် ----- စာဖတ်နေသည်။
- (ဇ) မနက်ဖြန် ရောက် ----- ဆက်ဆက်လာခဲ့ပါ။
- (ဈ) အမေ နံနက်စောစော ဈေးသွား ----- အဖေ အိပ်နေသည်။
- (ည) သူတို့လို လူရည်ချွန် လူရည်မွန်များဖြစ် ----- ကြိုးစားသင့်ကြသည်။
- (ဋ) ကြောင်မကြီးသည် ကြောင်ကလေးများကို ချီ ----- ပြေးလာသည်။
- (ဌ) ကျန်းမာ ----- ခွန်အားဖြစ်မည့် အစားအစာများကို သင့်တင့်မျှတ ----- စားသင့်သည်။
- (ဍ) နွေရာသီ၌ ရေမပြတ် ----- ရေကို ချွေတာသုံးစွဲသင့်ကြ၏။
- (ဎ) ဆရာ စာသင်နေ ----- စကားမပြောရ။
- (ဏ) အဆင်းလှ ----- အချင်းမလှ ----- အချည်းနှီးသာတည်း။
- (တ) မိုးများ ----- စပါးများပျက်သည်။
- (ထ) ရေကြီး ----- ရထားလမ်းများ ပျက်သည်။
- (ဒ) သူသည် ခေါင်းမူး ----- အိပ်နေသည်။
- (ဓ) သူခိုးသည် ခိုးရာပါပစ္စည်းများကို ပစ်ချ ----- ထွက်ပြေးသွားသည်။
- (န) နိုင်ငံတော်အလံကို အလေးပြု ----- အစည်းအဝေးကို ဖွင့်လှစ်လိုက်သည်။
- (ပ) ကျော်ကျော် စာကြိုးစားသည် ----- ဇော်ဇော်က ပိုကြိုးစားသည်။
- (ဖ) သူပြန်ပြော ----- အလုံးစုံ သိရပါပြီ။
- (ဇ) သူသည်နေကောင်း ----- နေမကောင်းချင်ယောင် ဆောင်နေသည်။
- (ဈ) မိုးလေဝသကောင်း ----- စပါးအထွက်တိုးသည်။

- (မ) ကျောင်းစည်းကမ်းများကို မလိုက်နာပါ ----- အရေးယူခြင်း ခံရမည်။
 - (ဃ) ဘဟာဒူးသည် ခေါင်းနှင့်တိုက် ----- ဝိုးသွင်းလိုက်သည်။
- ၇။ ပေးထားသော ဝါကျအစုံများကို ဝါကျဆက်သမ္မန္တ၊ သို့မဟုတ် အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္မန္တတို့ဖြင့် ဆီ
လျော်အောင် ဆက်စပ်ပါ။
- (က) (၁) ဤအရပ်သည် ရာသီဥတု ပူပြင်းသည်။
(၂) သစ်ပင်ဝါးပင် နည်းပါးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။
 - (ခ) (၁) မြဝတီမင်းကြီးဦးစသည် လက်ရုံးရည်နှင့် ပြည့်စုံသည်။
(၂) မြဝတီမင်းကြီးဦးစသည် နှလုံးရည်နှင့် ပြည့်စုံသည်။
 - (ဂ) (၁) ဆာလဖြူရစ်အက်စစ်သည် အသားကို လောင်ကျွမ်းစေနိုင်၏။
(၂) မထိမိစေရန် သတိပြုရမည်။
 - (ဃ) (၁) အဘိုးချော်လဲသည်။
(၂) အဘိုးခြေကျိုးသွားသည်။
 - (င) (၁) ကျောင်းသူများက ကျောင်းဝင်းထဲ၌ တံမြက်လှည်းကြသည်။
(၂) ကျောင်းသားများက အမှိုက်ကျုံးကြသည်။
 - (စ) (၁) ကျွန်တော်ကျောင်းနောက်ကျမှာ စိုးပါသည်။
(၂) ကျွန်တော်လျင်မြန်စွာပြေးသွားသည်။
 - (ဆ) (၁) ၈ နာရီထိုးပြီ။
(၂) ညီလေးသည် အိပ်ရာက မထသေးပါ။
 - (ဇ) (၁) သူသည် ရိုးသားဖြောင့်မတ်သည်။
(၂) တစ်ရပ်ကွက်လုံးက သူ့ကို ချစ်ခင်လေးစားကြ၏။
 - (ဈ) (၁) မန္တလေးသို့ မီးရထားဖြင့် သွားမည်။
(၂) မန္တလေးသို့ လေယာဉ်ပျံဖြင့် သွားမည်။
 - (ည) (၁) ကောက်စိုက်သမတစ်သိုက်သည် သီချင်းတကြော်ကြော်ဆိုနေကြသည်။
(၂) ကောက်စိုက်သမတစ်သိုက်သည် ကောက်စိုက်နေကြသည်။

ဝါကျဆက်သမ္ပန္နနှင့် နာမ်ဝိဘတ်

ဝါကျဆက်သမ္ပန္နနှင့် နာမ်ဝိဘတ်

၄၁။ အချို့သော စကားလုံးတို့သည် ဝါကျအတွင်းရှိ အသုံးကိုလိုက်၍ **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န**လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ **နာမ်ဝိဘတ်**လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသို့ ဝါကျအတွင်း အသုံးကိုလိုက်၍ ဝါစင်္ကေပြားပုံကို သာဓကများဖြင့် ရှင်းပြမည်။

- (က) သဘာပတိကြီးက မိန့်ခွန်းပြောသည်။
- (ခ) သင်္ဘောသည် ကမ်းက ခွာသည်။
- (ဂ) မီးရထားလက်မှတ်မရပါက ကားဖြင့် သွားကြမည်။

ဝါကျ(က)၌ က သည် မိန့်ခွန်းပြောသူမှာ မည်သူဖြစ်ကြောင်းကို ပြသော **နာမ်ဝိဘတ်**ဖြစ်သည်။

ဝါကျ(ခ)၌ က သည် သင်္ဘောထွက်ခွာရာနေရာကို ပြသော **နာမ်ဝိဘတ်**ဖြစ်သည်။

ဝါကျ(ဂ)၌မူ က သည် ဝါကျရိုး (၂)ခုကို ဆက်စပ်ပေးသော **ဝါကျဆက်သမ္ပန္န** ဖြစ်သည်။

ဝါကျအတွင်း၌ အသုံးကိုလိုက်၍ ဝါစင်္ကေပြားပုံကို အောက်ပါဝါကျများတွင်လည်း လေ့လာနိုင်သည်-

သာဓက။

(က) အနက်

ဝါကျဆက်သမ္ပန္န။ မြန်မာပြည်တွင် မြစ်ကြီးများရှိသည့် **အနက်** သံလွင်မြစ်သည်အရှည်ဆုံးဖြစ်သည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ မြန်မာပြည်ရှိ မြစ်ကြီးများ **အနက်** သံလွင်မြစ်သည် အရှည်ဆုံးဖြစ်သည်။

(ခ) ဖို့

ဝါကျဆက်သမ္ပန္န။ အတွေးအခေါ် ရင့်သန်ဖို့ စာများများဖတ်သင့်သည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ အမေသည် သားကြီးဖို့ သရက်သီးဝယ်လာသည်။

(ဂ) အတွက်

ဝါကျဆက်သမ္ပန္န။ ဆီထွက်သီးနှံများ အောင်မြင်သည့်အတွက် ဆီဈေးကျမည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် တိုင်းပြည်အတွက် ကျရာနေရာမှ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြရမည်။

(ဃ) က

ဝါကျဆက်သမ္ပန္န။ ကြိုးစားက ဘုရားပင် ဖြစ်နိုင်သည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ ဆရာကြီးက ထူးချွန်သောကျောင်းသားကို ဆုပေးသည်။

(င) တိုင်အောင်

ဝါကျဆက်သမ္ပန္န။ သူ့ရောက်သည့်တိုင်အောင် ကျွန်တော် စောင့်ပါမည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ မန္တလေးမှ မြစ်ကြီးနားတိုင်အောင် ခရီးဆက်ကြမည်။

(စ) မှ

ဝါကျဆက်သမှု။ သူသွားသည်မှ ပြန်ရောက်သည်အထိ နာရီဝက်တိတိ ကြာသည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ အောင်ဇေယျသင်္ဘောသည် ရန်ကုန်မှ စစ်တွေသို့ မကြာမီထွက်ပါမည်။

(ဆ) အတိုင်း

ဝါကျဆက်သမှု။ သားငယ်သည် မိခင်ကဏန်းမကြီးသွားသည့်အတိုင်း ဘေးတိုက်သွားသည်။

နာမ်ဝိဘတ်။ သားငယ်သည် မိခင်ကဏန်းမကြီးအတိုင်း ဘေးတိုက်သွားသည်။

ဝါကျဆက်သမှု

၄၂။ ဝါကျအချင်းချင်းကို ဆက်စပ်ပေးသော စကားလုံးသည် ဝါကျဆက်သမှုဖြစ်သည်။

နာမ်ဝိဘတ်

၄၃။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏နောက်၌တည်၍ ၎င်းတို့သည် ကတ္တားဖြစ်သည်၊ ကံဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် ဝေဖန်ပိုင်းခြားပိုင်းပြသော စကားလုံးသည် နာမ်ဝိဘတ် ဖြစ်သည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။ ဝိဘတ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုရေးပါ။

၂။ နာမ်ဝိဘတ်ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၃။ အောက်ပါကွက်လပ်အသီးသီး၌ သက်ဆိုင်ရာ နာမ်ဝိဘတ်အမည်တို့ကို ဖြည့်ပါ။

(က) အကြောင်းကိုပြသော ဝိဘတ်ကို ----- ဝိဘတ်ဟု ခေါ်သည်။

(ခ) အစုအပေါင်းမှ တစ်စုံတစ်ရာ၊ တစ်စုံတစ်ခု၊ တစ်စုံတစ်ယောက်စသည့် တစ်စိတ် တစ်ဒေသကို ခွဲထုတ်ပြသော ဝိဘတ်ကို ----- ဝိဘတ်ဟု ခေါ်သည်။

(ဂ) တစ်စုံတစ်ဦး၊ တစ်စုံတစ်ရာကို ရည်စူးကြောင်း ဖော်ပြသော ဝိဘတ်ကို ----- ဝိဘတ်ဟု ခေါ်သည်။

(ဃ) နေရာအဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းကိုပြသော ဝိဘတ်ကို ----- ဝိဘတ်ဟုခေါ်သည်။

(င) အချိန်အဆက်မပြတ်ဖြစ်ခြင်းကို ပြသော ဝိဘတ်ကို ----- ဝိဘတ်ဟုခေါ်သည်။

၄။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော ဝိဘတ်များ၏ အမည်ကို ရေးပါ။

(က) သဘာပတိကြီးက မိန့်ခွန်းပြောသည်။

(ခ) နိုင်ငံတော်အလံကို ညီညီညာညာ အလေးပြုကြသည်။

(ဂ) ဆရာကြီးသည် တပည့်များအား ပညာအမွေပေးခဲ့သည်။

(ဃ) ဦးဘသည် မန္တလေးသို့ မီးရထားဖြင့် သွားသည်။

- (င) မနှစ်က စပါးအထွက် ကောင်းသည်။
- (စ) သင်္ဘောသည် ကမ်းမှ ခွာပြီ။
- (ဆ) ဆရာ၊ ဆရာမများ၏ စေတနာကို အစဉ်လေးစားကြရမည်။
- (ဇ) ဘာသာရပ်အားလုံးတွင် ဂုဏ်ထူးရအောင် ကြိုးစားရမည်။
- (ဈ) နိုင်ငံတော်အလံသည် လေဝယ် တလူလူလွင့်နေသည်။
- (ည) ငါးခုံးမတစ်ကောင်ကြောင့် တစ်လှေလုံး ပုပ်သည်။
- (ဋ) အမေသည် သားစိတ်ဖြင့် ဆုံးရှာပြီ။
- (ဌ) ယနေ့ မိုးလေဝသတိုင်းထွာချက်များအရ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၌ မုန်တိုင်းတစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိကြောင်း သိရသည်။
- (ဍ) တိမ်များတွင် လေနှင့်အတူ ရေငွေ့များ ရောနေသည်။
- (ဎ) သက်ရှိသတ္တဝါတို့တွင် လူသည် အသိဉာဏ်အရှိဆုံးဖြစ်သည်။
- (ဏ) မိုးသည် (၇)ရက်တိုင်တိုင် မပြတ်ရွာသည်။
- (တ) ကျန်းမာရေးအတွက် လေကောင်းလေသန့်ရရန် လိုသည်။
- (ထ) ကျင့်ဝတ်နှင့်လျော်ညီစွာ နေထိုင်ပါ။
- (ဒ) မြန်မာမုန်များအနက် မုန်စိမ်းပေါင်းကို အလွန်ကြိုက်ပါသည်။

၅။ အောက်ပါတို့ကိုနာမ်ဝိဘတ်အဖြစ်လည်းကောင်း၊ သမ္ပန္နအဖြစ်လည်းကောင်း ဝါကျတွင်သုံးပြုပါ။
 က၊ တွင်၊ အရ၊ မှ၊ ဖို့။

- ၆။ အောက်ပါဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော စကားလုံးတို့သည် ဝိဘတ်လော၊ သမ္ပန္နလော ခွဲပြပါ။
- (က) ကျွန်ုပ်တို့သည် တိုင်းပြည်အတွက် ကျရာတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်ကြရမည်။
 - (ခ) မိုးဦးကောင်းသည့်အတွက် လယ်ယာဦးကြီးများ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ကြသည်။
 - (ဂ) အပြစ်ရှိသူသည် အပြစ်အလျောက် ပြစ်ဒဏ်ကို ကျခံရမည်။
 - (ဃ) ကြိုးစားသူမှာ ကြိုးစားသည့်အလျောက် အကျိုးခံစားရမည်။
 - (င) တရားသူကြီးသည် တရားဥပဒေအတိုင်း အမှုကို စီရင်သည်။
 - (စ) တရားသူကြီးသည် တရားဥပဒေရှိသည့်အတိုင်း အမှုကို စီရင်သည်။
 - (ဆ) ကျွန်ုပ်တို့သည် ရွာလမ်းမကြီးပြီးသည်အထိ လုပ်အားပေးကြမည်။
 - (ဇ) သူသည် ည(၁၂)နာရီအထိ စာကျက်လေ့ရှိသည်။
 - (ဈ) ရန်ကုန်-မန္တလေးအမြန်ရထားသည် ရန်ကုန်ဘူတာကြီးမှ စတင်ထွက်ခွာသည်။
 - (ည) မိုး ရွာမှ ပျိုး သာမည်။

နာမ်ပစ္စည်း

ပစ္စည်း။ နာမ်၊ နာမ်စား၊ နာမဝိသေသန၊ ကြိယာ၊ ကြိယာဝိသေသနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော စကားလုံး သည် ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။

နာမ်ပစ္စည်း

၄၄။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော ပစ္စည်းကို နာမ်ပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

(နာမ်ပစ္စည်း (၉)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့အနက် မျိုးပြပစ္စည်း၊ လိင်ညွှန်းပစ္စည်းနှင့် ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း တို့အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၂)၌လည်းကောင်း၊ သင်္ချာပစ္စည်း အကြောင်းကို အတွဲ(၁)၊ အခန်း(၃) ၌လည်းကောင်း ဖော်ပြခဲ့ပြီ။ ဤအတွဲ (၁)၊ အခန်း (၄) ၌မူ ကျန်ရှိသော နာမ်ပစ္စည်း (၅)မျိုးအကြောင်းကို ဆက်လက်ဖော်ပြမည်။)

၄၅။ ထိုကျန်ရှိသော နာမ်ပစ္စည်း (၅)မျိုးမှာ--

- (က) နာမ်ထောက်ပစ္စည်း
- (ခ) ဥပမာပစ္စည်း
- (ဂ) ရူပကပစ္စည်း
- (ဃ) အာလုပ်ပစ္စည်း
- (င) ဝိစ္စာပစ္စည်း တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၆။ (က) နာမ်ထောက်ပစ္စည်း။ နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့သော ပစ္စည်းကို နာမ်ထောက်ပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ သာ၊ သာလျှင်၊ ချည်း၊ တော့၊ ပါ၊ ရော၊ လည်း၊ ပင်၊ တောင်၊ များ။

(၁) သာ၊ သာလျှင်၊ ချည်း၊ တော့ တို့သည် ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်းကိုပြုသည်။

သာဓက။

- (ကက) သူသာ အတော်ဆုံးဟု ကျွန်တော်ထင်သည်။
- (ခခ) သူသည် ကြက်သားဟင်းကိုသာ စားသည်။
- (ဂဂ) အသင်းသားများသာ အမှုဆောင်အဖြစ် အရွေးခံနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- (ဃဃ) သူသာလျှင် အတော်ဆုံးဖြစ်သည်။
- (ငင) မိမိကိုယ်ကိုသာလျှင် အားကိုးပါ။
- (စစ) သူသည် ကြက်သားဟင်းကိုချည်း စားသည်။

(ဆဆ) သူသည် စာမေးပွဲကိုတော့ အောင်ချင်သည်။ စာကိုတော့ မကြိုးစားပါ။

(ဇဇ) အဖေကတော့ သဘောတူပါသည်။ အမေကတော့ သဘောမတူပါ။

(၂) ပါ၊ ရော၊ လည်း တို့သည် ပေါင်းစည်းခြင်းကိုပြသည်။

သာဓက။

(ကက) မောင်လှပါ လိုက်မည်။

(ခခ) သူ့ကိုရော မုန့်တစ်ခု ပေးလိုက်ပါ။

(ဂဂ) ကျန်းမာရေးကိုလည်း ဂရုစိုက်ပါ။

(၃) ဝင်၊ တောင် တို့သည် လေးနက်ခြင်း ကိုပြသည်။

သာဓက။

(ကက) သူ့ကိုဝင် ဥက္ကဋ္ဌမြှောက်ကြသည်။

(ခခ) ဦးဘကို တစ်ရပ်ကွက်လုံးကပင် ချစ်ခင်ကြသည်။

(ဂဂ) မျက်နှာတောင် မပြပုံပါ။

(ဃဃ) အဖေအမေကိုတောင် ခံပြောသည်။

(၄) များ သည် သံသယနှင့် စိတ်ကူးစိတ်သန်းကိုဖြသည်။

သာဓက။

(ကက) ငါ့စာအုပ်ကိုများ သူယူသွားလေသလား။

(ခခ) သူများ နက်ဖြန်ရောက်လျှင် ကောင်းမှာပဲ။

(ဂဂ) သိန်းထီများ ပေါက်လျှင် ဘယ်လောက်ကောင်းလိုက်မလဲ။

(ခ) ဥပမာပစ္စည်း။ သိလွယ်စေရန် ဥပမာဆောင်၍ ပြောဆိုရာ၌ အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကို ဥပမာပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ ကဲ့သို့၊ လို၊ နှယ်၊ အတိုင်း။

(၁) ဇနကမင်းသားကဲ့သို့ ဇွဲရှိရမည်။

(၂) မလှသည် ယမင်းရုပ်ကလေးလို လှ၏။

(၃) ပန်းနှယ် မွှေး၍ စမ်းနှယ် အေးမြပါစေ။

(၄) အစ်ကိုကြီးအတိုင်း ညီလေးတို့သည် လိမ္မာကြသည်။

(ဂ) ရူပကပစ္စည်း။ ဂုဏ်ရည်တူသော နာမ်နှစ်ခုကို ထပ်တူပြု၍ ပြောဆိုရာ၌ အသုံးပြုသည့် ပစ္စည်းကို ရူပကပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ တည်းဟူသော။

- (၁) ကောင်းမှုတည်းဟူသော မျိုးစေ့ကို စိုက်ပျိုးကြကုန်အံ့။
- (၂) ဒေါသတည်းဟူသော စိတ်ဆင်ခြင်ကို ပညာတည်းဟူသော ချွန်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ရာ၏။

(ဃ) အာလုပ်ပစ္စည်း။ ခေါ်ရာထူးရာတွင် အသုံးပြုသောပစ္စည်းကို အာလုပ်ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။

သာဓက။ အို၊ ဟယ်၊ ရှင်၊ ရေ၊ ဗျို၊ ခင်ဗျာ၊ ဗျာ၊ ဟေ့။

- (၁) အို မိခင်
- (၂) ဟယ် သူယုတ်
- (၃) စိတ်ချပါရှင်
- (၄) မောင်ထူးရေ
- (၅) လာကြပါဗျို
- (၆) တော်ပါပြီခင်ဗျာ
- (၇) ဟုတ်ကဲ့ဗျာ
- (၈) ဟေ့ရွှေမိ

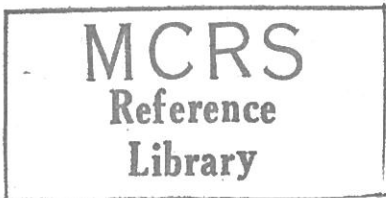
(င) ဝိစ္ဆာပစ္စည်း။ အမျိုးအစားတူညီသော အရာအားလုံးကိုယုံ့နဲ့စေရန် တစ်ကြိမ်တည်း ဖြစ်စေ၊ ခွန်းချင်းထပ် (၂)ကြိမ်ဖြစ်စေ ပြောဆိုသောစကားလုံးကို ဝိစ္ဆာပစ္စည်း ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။ တိုင်း၊ တကာ၊ အ။

(နာမ်တစ်ခု၏ နောက်တွင် တိုင်းပစ္စည်း၊ တကာပစ္စည်းဆက်၍ဖြစ်စေ၊ မျိုးတူနာမ်(၂)ခု၏ ရှေ့တွင် အပစ္စည်း ဆက်၍ ဖြစ်စေသုံးသည်။)

သာဓက။

- (၁) လူတိုင်း စာတတ်မြောက်ရမည်။
- (၂) ရွာတိုင်း၊ ရွာတိုင်းမှာ ရေတွင်းရှိ၏။
- (၃) သစ်ပင်တိုင်း၊ သစ်ပင်တိုင်း ရေရှိမှ ရှင်သန်သည်။
- (၄) ရပ်တကာ၊ ရွာတကာလှည့်၍ အလှူခံသည်။
- (၅) အတိုင်းတိုင်း၊ အပြည်ပြည်နှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသည်။

လေ့ကျင့်ခန်း

၁။

ပစ္စည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရေးပါ။

၂။

နာမ်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၃။

ကွက်လပ်များကို ဖြည့်ပါ။

- (က) ကျွန်ုပ်တို့ကျောင်းသည် နွေရာသီ၌ တစ်လ ----- ပိတ်သည်။
- (ခ) ကလေးများကို ငှက်ပျောသီး တစ်ယောက်တစ်လုံး ----- ဝေပေးပါ။
- (ဂ) ယနေ့ တစ်နေ့ ----- မိုးရွာသည်။
- (ဃ) ဦးဘ၏ သားနှစ်ယောက် ----- လိမ္မာကြသည်။
- (င) ကျွန်တော် တစ်ယောက် ----- သွားဝံ့ပါသည်။
- (စ) ဤတောင်သည် ပေသုံးထောင် ----- မြင့်သည်။
- (ဆ) အိမ်ပြင်ရန်အတွက် ငွေနှစ်ရာ ----- ကုန်မည်။
- (ဇ) မန္တလေးမြို့သို့ သုံး ----- ရောက်ဖူးသည်။
- (ဈ) ဆရာက မောင်မောင်ကို သုံး ----- မြောက် သတိပေးသည်။
- (ည) ဖေဖေ မေမေတို့၏ (၂၅)နှစ် ----- မင်္ဂလာနေ့၌ ဘုန်းတော်ကြီးများကို ဆွမ်းကပ်ပါသည်။

၄။

အောက်ပါ ဝါကျများရှိ မျဉ်းသားထားသော နာမ်ပစ္စည်းများသည် နာမ်၊ နာမ်စားတို့ကို မည်သို့ ကူညီထောက်ပံ့သနည်း။ ရှင်းပြပါ။

- (က) သူသည် ထမင်းကိုမစားဘဲ ဟင်းကိုချည်း စားပစ်သည်။
- (ခ) ညီအစ်မသုံးယောက်တွင် သူသာ အလှဆုံးဟု မိအေးက ပြောသည်။
- (ဂ) လူကိုတော့ ခင်ပါသည်။ ငွေကိုတော့ မချေးဝံ့ပါ။
- (ဃ) ဘုရားပွဲသွားလျှင် ကျွန်တော်လည်း လိုက်မည်။
- (င) သူ့ကိုပါ ခေါ်မည်။
- (စ) ဆရာကြီးဦးဘကို တစ်မြို့လုံးကပင် လေးစားချစ်ခင်ကြသည်။
- (ဆ) သူ မပြန်ခင် ငါ့ကိုတောင် လာပြီး နှုတ်ဆက်သွားသေးတယ်။
- (ဇ) ဆရာမက မင်းကိုရှော့ ရိုက်သေးသလားဟု အဖေကမေးသည်။
- (ဈ) မဟာဇနကမင်းသားကြီးကို ဇွဲရိုရမည်။
- (ည) ထိမ္မားပေါက်ရင် ငါ့မြေးတွေကို ရှင်ပြုအုံးမယ်ဟု ဘကြီးသာဒွန်းက ကြုံးဝါးလိုက်သည်။
- (ဋ) အိုလုလင်၊ သင်သည် ရဲစွမ်းသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံပါပေသည်။
- (ဌ) ဟယ်ကျီးမိုက်၊ သင်သည် အယောင်ဆောင်သောကြောင့် ပျက်စီးရချေပြီ။
- (ဍ) လူတိုင်း မျိုးချစ်စိတ်ရှိရမည်။
- (ဎ) မြန်မာနိုင်ငံကို နိုင်ငံတကာက လေးစားကြသည်။

(က) ဒေါသတည်းဟူသော စိတ်ဆင်ရိုင်းကို ပညာတည်းဟူသော ချွန်းဖြင့်ထိန်းချုပ်ရသည်။

၅။ နာမ်ထောက်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သာဓကဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ရှင်းပြပါ။

၆။ ဥပမာပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သာဓကဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ရှင်းပြပါ။

၇။ အာလုပ်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သာဓကဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ရှင်းပြပါ။

၈။ ဝိစ္စာပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သာဓကဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ရှင်းပြပါ။

၉။ ရူပကပစ္စည်းဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ သာဓကဝါကျ (၃)ခုဖြင့် ရှင်းပြပါ။

ဝါကျ

ဝါကျ

၄၇။ ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို ဝါကျဟု ခေါ်သည်။

၄၈။ ဝါကျကို အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ (၅)မျိုး၊ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံအရ (၂)မျိုးခွဲသည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျ (၅) မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ထုတ်ဖော်ဝါကျ
- (ခ) မေးခွန်းဝါကျ
- (ဂ) ငြင်းပယ်ဝါကျ
- (ဃ) တိုက်တွန်းဝါကျ
- (င) ဆန္ဒဝါကျ တို့ဖြစ်ကြသည်။

၄၉။ (က) ထုတ်ဖော်ဝါကျ။ တစ်စုံတစ်ရာပြုခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း၊ ရှိခြင်းကိုပြသော ဝါကျကို ထုတ်ဖော် ဝါကျ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။

- (၁) တပ်မတော်သားတို့သည် နိုင်ငံအတွက် အသက်ကို ပေးလှူကြသည်။
- (၂) ဆန်စပါးသည် မြန်မာ့ထွက်ကုန်များအနက် အဓိကထွက်ကုန်ဖြစ်သည်။
- (၃) မန္တလေးမြို့၌ မြို့ရိုးနှင့် ကျုံးရှိသည်။

(ခ) မေးခွန်းဝါကျ။ တစ်စုံတစ်ရာကို မေးမြန်းသော ဝါကျကို မေးခွန်းဝါကျဟုခေါ်သည်။

သာဓက။

- (၁) ဘုရားပွဲကို သွားမလား။
- (၂) ဘုရားပွဲကို မသွားဘူးလား။
- (၃) ဘုရားပွဲကို ဘယ်သူ လိုက်မလဲ။
- (၄) ဘုရားပွဲကို မည်သူ လိုက်မည်နည်း။
- (၅) စာမေးပွဲ အောင်သလား။
- (၆) စာမေးပွဲ မအောင်ဘူးလား။
- (၇) ဘယ်နှယောက် စာမေးပွဲအောင်သလဲ။
- (၈) စာမေးပွဲအောင်သူ မည်မျှ ရှိသနည်း။

- (၉) အဖေ ပြန်ရောက်ပြီလား။
- (၁၀) အဖေ ပြန်မရောက်သေးဘူးလား။
- (၁၁) အဖေ ဘယ်တော့ ပြန်ရောက်မလဲ။
- (၁၂) အဖေ မည်သည့် အချိန်တွင် ပြန်ရောက်မည်နည်း။

(ဂ) **ငြင်းပယ်ဝါကျ။** တစ်စုံတစ်ရာမပြုခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်း၊ မရှိခြင်းကိုပြသော ဝါကျကို ငြင်းပယ်ဝါကျ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။

- (၁) မောင်မောင်ကျောင်းမှ ပြန်မလာပါ။
- (၂) မောင်မောင်ကို ဘယ်မှာမှ ရှာမတွေ့ဘူး။
- (၃) မောင်မောင်ကို မည်သည့် နေရာတွင်မျှ ရှာမတွေ့ချေ။
- (၄) မောင်မောင်သည် လူဆိုးမဟုတ်ပါ။

(ဃ) **တိုက်တွန်းဝါကျ။** အမိန့်ပေးခြင်း၊ စေခိုင်းခြင်း၊ နှိုးဆော်ခြင်း၊ တောင်းပန်ခြင်း၊ တောင်းဆိုခြင်း စသည်တို့ကိုပြသောဝါကျကို တိုက်တွန်းဝါကျ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။

- (၁) ခုံပေါ်မှာ မတ်တတ်ရပ်ပါ။
- (၂) ဤစာပိုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းပြပါ။
- (၃) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း သွေးစည်းညီညွတ်ကြလော့။
- (၄) အသက်ကို ချမ်းသာပေးပါ။
- (၅) ကျွန်တော်တို့ သွားပါရစေ။
- (၆) အဖိုးနည်းလည်း မဝယ်နှင့်၊ အမျိုးနည်းလည်း မကျယ်နှင့်။

(င) **ဆန္ဒဝါကျ။** ဆုတောင်းခြင်း၊ ဆုပေးခြင်း၊ ကျိန်ဆဲခြင်း၊ ကျိန်ဆိုခြင်း တို့ကိုပြသော ဝါကျကို ဆန္ဒဝါကျ ဟုခေါ်သည်။

သာဓက။

- (၁) လာမည့်ဘေး ဝေးပါစေသော်။
- (၂) လိုအင်ဆန္ဒ တစ်လုံးတစ်ဝတည်း ပြည့်ပါစေ။
- (၃) ဘုရားစူးရစေရဲ့။
- (၄) ဤမှန်သော သစ္စာစကားကြောင့် ငါ့သားသုဝဏ္ဏသာမသည် မြားဆိပ်ပျောက်စေသတည်း။

လေ့ကျင့်ခန်း

- ၁။ ထုတ်ဖော်ဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ထုတ်ဖော်ဝါကျ (၃)ခု ရေးပါ။
- ၂။ မေးခွန်းဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ မေးခွန်းဝါကျ (၃)ခု ရေးပါ။
- ၃။ ငြင်းပယ်ဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ငြင်းပယ်ဝါကျ (၃)ခု ရေးပါ။
- ၄။ တိုက်တွန်းဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ တိုက်တွန်းဝါကျ (၃)ခု ရေးပါ။
- ၅။ ဆန္ဒဝါကျဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဆန္ဒဝါကျ (၃)ခု ရေးပါ။
- ၆။ အောက်ပါဝါကျများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဝါကျအမျိုးအစားခွဲပါ။

- (က) လူတိုင်းလက်ကိုင်ပြုသင့်သော တရားသည်ကား ကိုယ်ချင်းစာတရားပင်တည်း။
- (ခ) ပန်းနှယ်မွှေး၍ စမ်းနှယ် အေးမြပါစေ။
- (ဂ) ကြိုးစားက ဘုရားပင် ဖြစ်နိုင်သည်။
- (ဃ) အမေ ဈေးက ဘာ ဝယ်လာသလဲ။
- (င) ဆေးလိပ်မသောက်ရ။
- (စ) ဒီစာအုပ်ဟာ ဘယ်သူရဲ့ စာအုပ်လဲ။
- (ဆ) ရှေ့မှာ လမ်းပြင်နေသည်။
- (ဇ) မည်သူက ပြောသနည်း။
- (ဈ) ငါ့ကို မုန်းသွားပြီလား။
- (ည) သွေးစည်းညီညွတ်ကြလော့။
- (ဋ) သူ ပြောတတ်သလို ပြောပါစေ။
- (ဌ) ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ။
- (ဍ) ပရိတ်တရားတော်နာ ကြွတော်မူပါ။
- (ဎ) တံတားအို မှောင်ကို မလျှောက်နှင့်၊ စကားကို တောင်လိုမမောက်နှင့်။
- (ဏ) လှိုက်လှဲစွာ ကြံဆိုပါ၏။
- (တ) ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကင်းရပါလို၏။
- (ထ) အတန်းထဲ၌ စကားကျယ်ကျယ် မပြောရ။
- (ဒ) စာကို မှန်မှန် ကြိုးစားပါ။
- (ဓ) ကောင်းသော အလေ့ကို အတုခိုးပါ။
- (န) လူမိုက်နှင့်ငွေ အတူမနေ။
- (ပ) အဆင်းကောင်းလျက် အချင်းဖျက်သည်။
- (ဖ) သူ့အကျိုးဆောင်လျှင် ကိုယ့်အကျိုးအောင်သည်။
- (ဗ) နေ့ ထွက်ပြီ။

- (ဘ) မိမိကိုယ်ကို ကောင်းအောင် ကြိုးစားမည်။
- (မ) ကိုယ်ချင်းစာတရား ထားပါ။
- (ယ) ကံကိုယုံ၍ ဆူးပုံမနင်းလေနှင့်။
- (ရ) ချောင်းကို ပစ်၍ မြစ်ကိုရှာ၊ ရေသာ များ၍ ငါးမတွေ့။
- (လ) ကြိုးစားခြင်းသည် အောင်မြင်မှု၏ လမ်းစဖြစ်သည်။
- (ဝ) တံခါးပိတ်လိုက်စမ်း။
- (သ) ကြော်ငြာ မကပ်ရ။
- (ဟ) ဘယ်နှနာရီ ထိုးပြီလဲ။
- (ဥ) အခန်းထဲမှာ ဘယ်သူမျှ မရှိဘူး။

ဝါကျရိုးနှင့် ဝါကျရော

ဝါကျ။ ဆိုလိုသည် အဓိပ္ပာယ်ရောက်အောင် စနစ်တကျ စီစဉ်ထားသော ပုဒ်အစုအပေါင်းကို ဝါကျ ဟု ခေါ်သည်။

ဝါကျရိုးနှင့်ဝါကျရော

၅၀။ ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံအရ ဝါကျ (၂)မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ--

- (က) ဝါကျရိုး
- (ခ) ဝါကျရော တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဝါကျရိုး

၅၁။ ကတ္တားတစ်ခု နှင့် ကြိယာတစ်ခုသာ ပါဝင်သောဝါကျကို ဝါကျရိုးဟုခေါ်သည်။
သာကေ။

- (က) မောင်မောင်ပြန်လာသည်။
- (ခ) မောင်မောင် ကျောင်းမှ ပြန်လာသည်။
- (ဂ) မောင်မောင်ကို ကျွန်တော်တွေ့သည်။
- (ဃ) မောင်မောင်ဂုဏ်ထူးရသည်။
- (င) ဆရာဝင်လာသည်။
- (စ) ဆရာက တပည့်များကို ပြောသည်။
- (ဆ) ကျောင်းသားများ မတ်တတ်ရပ်ကြသည်။

ဝါကျရော

၅၂။ ဝါကျရိုးနှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်စေရန် ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တစ်ခုနှင့် ဆက်၍ရေးသော ဝါကျကို ဝါကျရောဟုခေါ်သည်။

- (က) ဝိဘတ်နှင့်ဆက်ခြင်း။ ဝါကျရိုးနှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို ကို၊ ဈာ၊ က စသော ဝိဘတ်တို့နှင့် ဆက်စပ်ရေးသောအခါ ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။
 - (၁) ကို (ကိဝိဘတ်)
 - သာကေ။ (ကက) မောင်မောင်ပြန်လာသည်။
 - (ခခ) မောင်မောင်ကို ကျွန်တော် မြင်သည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျမှူးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခု တည်းဖြစ်အောင် ထို ဟူသော ကံဝိဘတ်နှင့် ဆက်စပ်လိုက်သောအခါ -

(၈၀) မောင်မောင် ပြန်လာသည်ကို ကျွန်တော်မြင်သည်။

ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျရော၌ မောင်မောင် ပြန်လာသည်ကို ဟူသော အပိုင်းနှင့် ကျွန်တော်မြင် သည် ဟူသောအပိုင်းနှစ်ပိုင်း ပါဝင်သည်။

(၂) ဇာ (ကတ္တားဝိဘတ်)

သာဓက။ (ကက) မောင်မောင်ဂုဏ်ထူးရမည်။

(ခခ) ဤထင်မြင်ချက်သည် သေချာသည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျမှူးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် ဇာ ဟူသော ကတ္တားဝိဘတ်နှင့် ဆက်စပ်လိုက်သော အခါ -

(၈၀) မောင်မောင် ဂုဏ်ထူးရမည်မှာ သေချာသည်။

ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျရော၌ မောင်မောင်ဂုဏ်ထူးရမည်မှာ ဟူသော အပိုင်းနှင့် သေချာသည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။

(၃) က (ကတ္တားဝိဘတ်)

သာဓက။ (ကက) မောင်မောင် ပထမရသည်။

(ခခ) ပထမက များသည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျမှူးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် က ဟူသော ကတ္တားဝိဘတ်နှင့် ဆက်စပ်လိုက် သောအခါ -

(၈၀) မောင်မောင် ပထမရသည်က များသည်။

ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျ ရော၌ မောင်မောင် ပထမရသည်က ဟူသော အပိုင်းနှင့် များသည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်း ပါဝင်သည်။

(ခ) ပစ္စည်းနှင့်ဆက်ခြင်း။ ဝါကျမှူးနှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ဝါကျမှူးများကို ဟု၊ သော ပစ္စည်းတို့နှင့် ဆက်စပ်ရေးသောအခါ ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။

(၁) ဟု (ပစ္စည်း)

သာဓက။ (ကက) မောင်မောင် ပထမရသည်။

(ခခ) ဆရာက တပည့်များကို ပြောသည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် ဟု ဟူသောပစ္စည်းနှင့် ဆက်စပ် လိုက်သောအခါ -

(၇၈) မောင်မောင် ပထမရသည်ဟု ဆရာက တပည့်များကို ပြောသည်။
ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျ ရော၌ မောင်မောင်ပထမရသည်ဟု ဟူသော အပိုင်းနှင့် ဆရာက တပည့်များကိုပြောသည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်း ပါဝင်သည်။

(၂) သော (ပစ္စည်း)

သာဓက။

(ကက) မောင်မောင် ကျောင်းမှ ပြန်လာသည်။

(ခခ) မောင်မောင်ကို ကျွန်တော် တွေ့သည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် သော ပစ္စည်းနှင့်ဆက်စပ်လိုက် သောအခါ -

(၈၈) ကျောင်းမှပြန်လာသော မောင်မောင်ကို ကျွန်တော်တွေ့သည်။
ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျရော၌ ကျောင်းမှပြန်လာသော ဟူသော အပိုင်းနှင့် မောင်မောင်ကို ကျွန်တော်တွေ့သည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။
သော ပစ္စည်းဆက်ထားသော ပထမအပိုင်း ကျောင်းမှပြန်လာသော သည် ဒုတိယပိုင်းရှိ မောင်မောင် ဟူသော နာမ်ကို နာမဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုလျက်ရှိသည်။

(၈) သမ္ပန္နနှင့်ဆက်ခြင်း။ ဝါကျရိုးနှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ဝါကျရိုးများကို သောအခါ၊ သောကြောင့် အစရှိသည့် သမ္ပန္နတို့နှင့် ဆက်စပ်ရေးသောအခါ ဝါကျရော ဖြစ်လာ သည်။

(၉) သောအခါ (သမ္ပန္န)

သာဓက။

(ကက) ဆရာ ဝင်လာသည်။

(ခခ) ကျောင်းသားများ မတ်တတ်ရပ်ကြသည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်းဖြစ်အောင် သောအခါ ဟူသည့် သမ္ပန္နနှင့် ဆက်စပ်လိုက်သော အခါ -

(၈၈) ဆရာဝင်လာသောအခါ ကျောင်းသားများ မတ်တတ်ရပ်ကြသည်။
ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျရော၌ ဆရာဝင်လာသောအခါ ဟူသောအပိုင်း နှင့် ကျောင်းသားများ မတ်တတ်ရပ်ကြသည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။
သောအခါ သမ္ပန္နဆက်ထားသော ပထမအပိုင်း ဆရာဝင်လာသောအခါ သည် ကျောင်းသားများ မည်သည့်အချိန်တွင် မတ်တတ်ရပ်ကြကြောင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့်

ဒုတိယပိုင်းရှိ မတ်တတ်ရပ် ဟူသော ကြိယာကို ကြိယာဝိသေသနအဖြစ် အထူးပြုလျက် ရှိသည်။

(၂) သောကြောင့် (သမ္ပန္န)

သာဓက။ (ကက) မောင်မောင်ကြီးစားသည်။

(ခခ) မောင်မောင် ဂုဏ်ထူးရသည်။

ဖော်ပြပါ ဝါကျရိုးနှစ်ခုကို ဝါကျတစ်ခုတည်း ဖြစ်အောင် သောကြောင့် ဟူသော သမ္ပန္နနှင့် ဆက်စပ်လိုက်သောအခါ -

(ဂဂ) မောင်မောင် ကြီးစားသောကြောင့် ဂုဏ်ထူးရသည်။

ဟူသော ဝါကျရော ဖြစ်လာသည်။ ဤဝါကျ ရော၌ မောင်မောင်ကြီးစားသောကြောင့် ဟူသော အပိုင်းနှင့် ဂုဏ်ထူးရသည် ဟူသော အပိုင်းနှစ်ပိုင်းပါဝင်သည်။

သောကြောင့် သမ္ပန္နဆက်ထားသော ပထမပိုင်း မောင်မောင်ကြီးစားသောကြောင့် သည် မောင်မောင် ဂုဏ်ထူးရသည့် အကြောင်းရင်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြင့် ဒုတိယပိုင်းရှိ ရ ဟူသော ကြိယာကို ကြိယာဝိသေသန အဖြစ် အထူးပြုလျက်ရှိသည်။

လောကုပ္ပနိပါတ်

၁။ ဝါကျရိုးဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဝါကျရိုး အမျိုးမျိုးအနက်မှ ဝါကျရိုးပွဲနည်း(၁၀)မျိုးဖြင့် ဝါကျဖွဲ့ပြပါ။

၂။ ဝါကျရောဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။ ဝါကျရော (၃)ခု ရေးပါ။

၃။ အောက်ပါ ဝါကျရောများရှိ ကွက်လပ်တို့တွင် ဆီလျော်သော ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္န တို့ကိုဖြည့်ပါ။

- (က) နိုင်ငံစီးပွား တိုးတက် ----- ကုန်များကို အဆင့်မီ ထုတ်လုပ်ကြရမည်။
- (ခ) 'ပညာရွှေအိုး၊ လူမခိုး' ----- ရှေးလူကြီးများ ဆိုရိုးရှိသည်။
- (ဂ) ရွာဝန်းကျင်တွင် စိမ်းလန်း ----- လယ်ကွင်းများရှိသည်။
- (ဃ) သူ့ အမြန် ပြေးသွား ----- မီးရထားကို မမီလိုက်ပါ။
- (င) မြန်မာပြည်တွင် မြစ်ကြီးများရှိသည် ----- သံလွင်မြစ်သည် အရှည်ဆုံးဖြစ်သည်။
- (စ) မီးရထားလက်မှတ် မရပါ ----- ကားဖြင့် သွားကြမည်။
- (ဆ) မိုး ရွာသည် -----၊ မရွာသည် ----- ကျွန်တော် လာပါမည်။
- (ဇ) ဆရာမိဘများ ဆိုဆုံးမသည် ----- အစဉ် လိုက်နာသင့်ကြသည်။
- (ဈ) စိတ်ထားဖြူစင်သူကို အများက ချစ်ခင်ကြမည် ----- သေချာသည်။

၄။ အောက်ပါဝါကျရိုးများကို ဆီလျော်သော ဝိဘတ်၊ ပစ္စည်း၊ သမ္ပန္နတို့နှင့်ဆက်၍ ဝါကျရော ဖြစ်အောင်ဖွဲ့ပါ။

- (က) (၁) ကမ္ဘာအရပ်ရပ်တွင် မုန်တိုင်းများ ဖြစ်ပေါ်သည်။
- (၂) မုန်တိုင်းများကြောင့် အသေအပျောက်များ ဖြစ်ခဲ့သည်။
- (ခ) (၁) လေ၏ ဖိအားကို တိုင်းတာသည်။
- (၂) မိုးလေဝသအခြေအနေကို ခန့်မှန်းနိုင်သည်။
- (ဂ) (၁) နွေရာသီတွင် ကျောင်းပိတ်သည်။
- (၂) ကျွန်တော်တို့မိသားစု ဘုရားဖူးသွားကြမည်။
- (ဃ) (၁) ဆက်ဆက် လာပါမည်။
- (၂) သူက ပြောသည်။
- (င) (၁) မဟာဗန္ဓုလသည် ရဲရင့်သည်။
- (၂) မဟာဗန္ဓုလသည် စစ်သူကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။
- (စ) (၁) ကြက်ဆူဆီသည် ချွေပျစ်သည်။
- (၂) ကြက်ဆူဆီသည် အရည်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။
- (ဆ) (၁) ဒီရေ တက်လာသည်။
- (၂) ဗေဒါများ မျှော့ပါလာသည်။

- (၆) (၁) နွေရာသီဖြစ်သည်။
- (၂) ခွက်ရင့်ခွက်ဟောင်းတို့ ကြွေကြပြီ။
- (ဈ) (၁) အစာကို အဆမတန် စားသည်။
- (၂) ဘေးဖြစ်မည်။
- (ည) (၁) စကားကို နည်းနည်း ပြောပါ။
- (၂) အလုပ်ကို များများ လုပ်ပါ။
- (ဋ) (၁) ဖေဖေ ပြန်လာမည်။
- (၂) ကျွန်တော်တို့ စောင့်မျှော်နေကြသည်။
- (ဌ) (၁) ဤသရက်သီးသည် ချိုသည်။
- (၂) ထိုသရက်သီးက ပိုချိုသည်။
- (ဍ) (၁) ကောင်းမှုကို ပြုပါ။
- (၂) ကောင်းကျိုးကို ခံစားရမည်။
- (ဎ) (၁) လူကြီးများ အလှူသို့ သွားကြသည်။
- (၂) ကျွန်မ အိမ်စောင့် ကျန်ခဲ့သည်။
- (ဏ) (၁) မူးယစ်ဆေးဝါး၏ အန္တရာယ်သည် ကြီးမားသည်။
- (၂) သူသည် မူးယစ်ဆေးဝါးအန္တရာယ်ကို သိသွားပြီ။

စကားလုံးအညွှန်း

ကြံ = ကြံယာ
 ကြိဝိ = ကြိယာဝိသေသန
 စည်း = ပစ္စည်း

န = နာမ်
 နစ = နာမ်စား
 နဝိ = နာမ်ဝိသေသန

ဝိ = ဝိဘတ်
 သမ် = သမ္ပန္န

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

က

က(ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀
က(န-ဝိ)	၄၀
က(ကတ္တားဝိ)	၅၃
ကာ(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄
ကာပြေကြိယာဝိဘတ်	၂၆
ကဲ့သို့(ဥပမာစည်း)	၄၄
ကို (ကံဝိ)	၅၂
ကိန်းညွှန်းပစ္စည်း	၄၃
ကျပ်(နစ)	၁၃
ကြံယာ	၁၆
ကြံယာနာမ်	၄
ကြံယာဝိဘတ်	၂၆
ကြံယာဝိသေသန	၂၃
ကျွန်တော်(နစ)	၁၃
ကျွန်ုပ်(နစ)	၁၃
ကျွန်မ(နစ)	၁၃
•	
ခင်ဗျာ(အာလုပ်စည်း)	၄၅
ခင်ဗျား (နစ)	၁၃
ချည်း(နထောက်စည်း)	၄၃

ဂ

ဂုဏ်ရည်ပြကြံယာ	၁၆
ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်ဝိသေသန	၁၆
ဂုဏ်ရည်ပြနာမ်	၄
ဂုဏ်ရည်ပြပုဒ်	၆
ဃ	
ယောသအက္ခရာ	၁
င	
ငါ(နစ)	၁၃
ငြင်းပယ်ဝါကျ	၄၈
•	
စေ (အမိန့်ချုပ်)	၂၈
စေကာမူ (ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄
စေခိုင်းဝိဘတ်	၂၈
စေရန် (ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂
စို့. (ညှိနှိုင်းဝိ)	၂၈
စဉ် (ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
ဆ	
ဆန္ဒညွှန်ဝိဘတ်	၂၈
ဆန္ဒဝါကျ	၄၈
ည	
ညည်း (နစ)	၁၃
ညှိနှိုင်းဝိဘတ်	၂၈

က		†	
ကကာ(ဝိစ္စာစည်း)	၄၅	နာမဝိသေသန	၁၈
တော့ (နထောက်စည်း)	၄၃	နောက်ဆက်ပစ္စည်း	၆
တိုက်တွန်းဝါကျ	၄၈	နင်(န၈)	၁၃
တောင်(နထောက်စည်း)	၄၃	နည်းတူ(ဝါကျဆက်သမ)	၃၀
တိုင်အောင်(န-ဝိ)	၄၀	နာမ်	၄
တိုင်အောင်(ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀	နာမ်စား	၁၃
တိုင်း (ဝိစ္စာစည်း)	၄၅	နာမ်ထောက်ပစ္စည်း	၄၃
တစ်စုံတစ်ရာသော(အညွှန်းနဝိ)	၁၈	နာမ်ပစ္စည်း	၄၃
တစ်နေ့သော(အညွှန်းနဝိ)	၁၈	နာမ်ဝိဘတ်	၂၆
တစ်ပါးသော(အညွှန်းနဝိ)	၁၈	နှင့်တစ်ပြိုင်နက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
တည်းဟူသော(ရူပကစည်း)	၄၄	နယ်(ဥပမာစည်း)	၄၃
တုန်း(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄	ဗ	
ထ		ပမာဏပြုကြိယာဝိသေသန	၂၆
ထို(န၈)	၁၃	ပါ(နထောက်စည်း)	၄၃
ထို(အညွှန်းန၈)	၁၃	ပါစေ(ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၂၈
ထို(အညွှန်းနဝိ)	၁၈	ပါရစေ(ဆန္ဒညွှန်ဝိ)	၂၈
ထိုသို့သော(အညွှန်းနဝိ)	၁၈	ပုဂ္ဂလနာမ်စား	၁၃
ထိုအခါ(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၃	ပင်(နထောက်စည်း)	၄၃
ထို့ကြောင့်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၅	ပင်ကိုကြိယာ	၁၆
ထို့နောက်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆	ပင်ကိုနာမ်	၄
ထို့ပြင်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆	ပေါင်းစပ်ကြိယာ	၁၆
ထက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂	ပေါင်းစပ်နာမ်	၄
ထုတ်ဖော်ဝါကျ	၄၈	ပစ္စည်း	၄၃
•		ပစ္စုပ္ပန်ကာပြုကြိယာဝိဘတ်	၂၆
ဓနိတအက္ခရာ	၁	ပတ်လုံး(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
		ပုဒ်ဆက်သမ္ပန္န	၃၁
		ပြီ(ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြုကြိ-ဝိ)	၂၆

ပြီ(အတိတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၂၆	ယ	
ပြီး(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄	ယင်း(နစ)	၁၃
ပြခြင်းပြကြိယာ	၁၆	ယင်း(အညွှန်းနစ)	၁၃
၀		ယင်း(အညွှန်းနစ)	၁၃
ဖို့(န-ဝိ)	၄၀	၇	
ဖို့(ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀	ရကား(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၃
ဖြစ်ခြင်းပြကြိယာ	၁၆	ရအောင်(ညှိနှိုင်းဝိ)	၂၈
၀		ရူပကပစ္စည်း	၄၃
ဗျာ(အာလုပ်စည်း)	၄၅	ရေ(အာလုပ်စည်း)	၄၅
ဗျို(အာလုပ်စည်း)	၄၅	ရော(နထောက်စည်း)	၄၃
ဘ		ရန်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂
ဘဲ(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄	၍(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၃
ဘဲနှင့်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄	ရှိခြင်းပြကြိယာ	၁၆
ဘဲလျက်နှင့်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄	ရှေ့ဆက်ပစ္စည်း	၅
ဘယ်(နစ)	၁၃	ရှင်(နစ)	၁၃
ဘယ်(အမေးနစ)	၁၄	ရှင်(အာလုပ်စည်း)	၄၅
ဘယ်သူ(အမေးနစ)	၁၄	လ	
၀		လော့(စေခိုင်းဝိ)	၂၈
မေးခွန်းဝါကျ	၄၈	လို(ဥပမာစည်း)	၄၄
မင်း(နစ)	၁၃	လိင်ညွှန်းပစ္စည်း	၄၃
မည်(အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၂၇	လည်း(နထောက်စည်း)	၄၃
မည်သူ(အမေးနစ)	၁၄	၎င်း(နစ)	၁၃
များ(နထောက်စည်း)	၄၃	၎င်း(အညွှန်းနစ)	၁၃
မျိုးပြပစ္စည်း	၄၃	၎င်း(အညွှန်းနစ)သို့တစေ(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	
မှ(န-ဝိ)	၄၁	၎င်းကဲ့သို့သော(အညွှန်းနစ)	၁၈
မှ(ဝါကျဆက်သမ်)	၄၁	၎င်းနောက်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
မှ(ကတ္တားဝိ)	၅၃	သို့ပေမည့်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

၎င်းပြင်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
လတ္တံ့(အနာဂတ်ကာလပြုကြိ-ဝိ)	၂၇
လိမ့်မည်(အနာဂတ်ကာလပြုကြိ-ဝိ)	၂၇
လျက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
လျှင်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
၀	
ဝါကျ	၄၈
ဝါကျဆက်သမ္ပန္န	၃၁
ဝါကျရော	၅၂
ဝါကျရိုး	၅၂
ဝိဘတ်	၂၆
ဝိစ္စာပစ္စည်း	၄၃
သ	
သကဲ့သို့(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
သဖြင့်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၃
သလောက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂
သာ (နထောက်စည်း)	၄၃
သာလျှင်(နထောက်စည်း)	၄၃
သိထိလအက္ခရာ	၁
သူ(နစ)	၁၃
သော(စည်း)	၅၃
သောကြောင့်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၃
သောအခါ(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁
သော်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၃
သော်လည်း (ဝါကျဆက်သမ်)	၃၄
သို့တစေ (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇
သို့ပေမင့် (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇
သို့ဖြစ်စေကာမူ(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇

သို့ဖြစ်သောကြောင့်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၅
သို့ဖြစ်သော်လည်း (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇
သို့ရာတွင်(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
သို့သော်လည်း (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၇
သင် (နစ)	၁၃
သင်္ချာနာမဝိသေသန	၁၈
သင်္ချာနာမ်စား	၁၃
သင်္ချာပစ္စည်း	၄၃
သင်း(နစ)	၁၃
သည်(နစ)	၁၃
သည်(ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြုကြိ-ဝိ)	၂၆
သည်(အညွှန်းနစ)	၁၃
သည်(အညွှန်းနဝိ)	၁၈
သည်(အတိတ်ကာလပြုကြိ-ဝိ)	၂၆
သမ္ပန္န	၃၁
ဟ	
ဟု(စည်း)	၅၃
ဟေ့(အာလုပ်စည်း)	၄၅
ဟယ်(အာလုပ်စည်း)	၄၅
အ	
အကြင်(အညွှန်းနဝိ)	၁၈
အကြောင်းမူကား(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
အကြောင်းမှာကား (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
အကြောင်းမှာမူ(အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
အကြောင်းသော်ကား (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၆
အချို့(နစ)	၁၃
အချိန်ပြုကြိယာဝိသေသန	၂၃
အခြေအနေပြုကြိယာဝိသေသန	၂၃

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

အယောသအက္ခရာ	၁	အမေးနာမဝိသေသန	၁၈
အညွှန်းနာမဝိသေသန	၂၁	အမေးနာမ်စား	၁၄
အညွှန်းနာမ်စား	၂၁	အမိန့်ချိတ်ဘတ်	၂၈
အတိုင်း(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂	အမျိုးအစားပြကြိယာဝိဘတ်	၂၆
အတိုင်း(န-ဝိ)	၄၁	အာလုပ်ပစ္စည်း	၄၅
အတိုင်း(ဥပမာစည်း)	၄၄	အားလုံး(နစ)	၁၃
အတိတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်	၂၆	အံ့(အနာဂတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၂၆
အတွက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂	အံ့သောငှာ(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂
အတွက်(န-ဝိ)	၄၀	အို(အာလုပ်စည်း)	၄၃
အတွင်း(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၁	အောင်(ဝါကျဆက်သမ်)	၃၂
အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ္ပန္န	၃၅	ဤ(နစ)	၁၃
အနာဂတ်ကာလပြကြိယာဝိဘတ်	၂၆	ဤ(အညွှန်းနစ)	၁၄
အနက်(န-ဝိ)	၄၀	ဤ(အညွှန်းနဝိ)	၂၁
အနက်(ဝါကျဆက်သမ်)	၄၀	ဤသို့သော (အညွှန်းနဝိ)	၂၁
အဘယ်(နစ)	၁၃	ဥပမာပစ္စည်း	၄၄
အဘယ်(အမေးနစ)	၁၄	၏(ပစ္စုပ္ပန်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၂၆
အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် (အဓိပ္ပာယ်ဆက်သမ်)	၃၅	၏(အတိတ်ကာလပြကြိ-ဝိ)	၂၆
အမူအရာပြကြိယာဝိသေသန	၂၃		
အမေးကြိယာဝိသေသန	၂၃		